Štev. 81 Posamezna številka 20 stotink V Trstu, v četrtek 7. aprila 1921 Posamezna številka 20 stotink Letnik XLVI

EDINOST

Izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 7.—, pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 stot., osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 stot. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Priprave za volilni boj

Nujen poziv volilnim odborom

(Ta poziva političnega društva „Edinost" sta tako važna, da jih še enkrat priobčujemo na uvodnem mestu)

I. Na sestankih naših treh glavnih volilnih odborov (za goriško-kranjsko, za tržaško in za istrsko volilno okrožje), ki so sklicani za prihodnje dni, je treba:

1. se posvetovati o kandidatnih listah,
2. določiti za vsako volilno okrožje po enega strankinega zastopnika z namestnikom vred (un delegato effettivo e un supplente), ki bo upravičen naznačiti zastopnike kandidatne liste za svoje volilno okrožje,
3. določiti omenjene zastopnike kandidatnih list, po enega pravega in enega nadomestnega, za vsako volilno sekcijo in za osrednji volilni urad volilnega okrožja.

Zastopniki kandidatne liste so strankini zaupniki in imajo pravico prisostvovati celemu uradnemu volilnemu postopanju.

Zastopnik kandidatne liste more biti samo volilec iz istega volilnega okrožja, ki je vpisan v porotniško listo ali izpolnjuje kak drugi pogoj izmed pogojev, navedenih v čl. 33 volilnega reda. Od teh pogojev prihajajo za naše razmere v poštev posebno sledeči: 1. da je volilec predsednik ali odbornik kake kmetijske družbe, ali 2. da je bil vsaj eno leto deželnozborski poslanec, deželni svetnik (consigliere provinciale), predsednik ali odbornik kake banke, hranilnice, delniške družbe ali kreditne zadruge, ali 3. da je vsaj že eno leto pred vpisom v volilski imenik bil uradnik — namreč imel uradni čin (ufficio) vpisan v bilanco dotične uprave — in prejemal temu činu odgovarjajočo plačo, v državni, deželni ali občinski službi, v službi javnega kreditnega, trgovinskega ali industrijskega zavoda, hranilnice, železniške, zavarovalne ali pomorske družbe, ali 4. da je volilec vsaj dovršil tretji razred ljudske šole.

II. Člani volilnih odborov naj prinesejo na sestanek 1., izkaz volilnih sekcij in 2., natančne naslove volilcev, ki jih nameravajo predlagati za zastopnike kandidatne liste, navedši pri tem lastnost, po kateri je predlaganec v smislu navednih zahtevkov vsposobljen za zastopnika kandidatne liste.

III. Člani volilnih odborov naj izračunijo približno število naših volilcev za razne volilne sekcije, da se lahko pripravi in primerno razdeli potrebno število glasovnic.

Neobhodno potrebno: točnost in hitrost!

Kaj potrebuje volilec pri volitvah?

1. Predvsem potrebuje izkaznico (certificato di iscrizione nella lista elettorale), potrdilo torej, da je vpisan v volilski imenik. Brez tega potrdila ga ne pustijo na volišče.

Občine imajo napraviti te izkaznice v desetih dneh po razpisu volitev in jih v dneh, ki sledijo neposredno za tem, dostaviti volilcem.

Če bodo volitve zares razpisane 7. t. m., kakor se je bralo, potem bi nam morale izkaznice začeti prihajati okoli 17. t. m. Zelo bo treba paziti na to, da vsak naš volilec prejme svojo izkaznico, in posebno tudi na to, da ne pridejo izkaznice v napačne roke. Pozor!!!

Če ne prejmeš izkaznice, povprašuj! Od četrtka naprej pred nedeljo, ki bo določena za volitve, ti mora občina izdati izkaznico, (če je še nisi prejel), na tvojo osebno zahtevo in proti temu, da se to zabeleži v posebnem izkazu.

2. Poleg volilske izkaznice je dobro, da ima volilec še drugo listino, ki ž njo dokaže, da je zares tisti. Če namreč o tem dvomijo, — in kako lahko je dvomiti! —, ga zavrnejo in ne pripustijo k glasovanju. Tudi če ga naš zastopnik pri volilski komisiji na svojo odgovornost prizna za pravega, bo zadostoval en glas proti, da preide pravica odločitve na predsednika, ki potem lahko odloči — proti, češ da volilčeva identiteta ni izkazana.

Ali za dokaz istovetnosti ali identitete ne zadostuje pri glasovanju vsaka osebna listina, marveč samo izkazna knjižica ali izkazni listek (libretto o tessera di riconoscimento), ki sta izdana od javne državne uprave in opremljena s fotografijo: torej, na primer, potni list.

Če volilec nima takega dokumenta in če je količkaj nevarnosti, da bi mu delali težave glede priznanja identitete, naj si volilec takoj preskrbi »posebno izkaznico« (tessera speciale) s fotografijo, ki mu jo mora izdati županstvo občine, h kateri spada dotična volilna sekcija.

Kdor nima potnega lista ali podobne izkaznice, izdane od državne uprave, (ne torej, na primer, od kake privatne železnice ali pomorske družbe), in opremljene s fotografijo, naj takoj zaprosi za omenjeno »posebno izkaznico«.

3. Seveda potrebuje volilec naposled tudi glasovnico — ali o tej posebej prihodnjič!

Odbor Političnega društva Edinosti.

Jugoslavija

Črnogorci bi radi šli domov

SARAJEVO, 5. »Narodnemu Jedinstvu« javljajo iz Kotorja: Bivši črnogorski podporočnik Milorad Petrić, ki je pobegnil iz Gaete in prispel v Kotor, je izjavil, da želi dobršen del Črnogorcev v Gaeti priti iz tega taborišča, kjer se s silo zadržujejo ter se z njimi ravna kakor s sužnji.

Z druge strani javljajo, da je italijanska vlada dala pred kratkim te črnogorske čete razorožiti. To je smatrala vlada za potrebno, ker je bilo nastalo med Črnogorci v Gaeti precej nevarno vrenje prilikom odstopa kneza Danila, ki je imel slediti rajnkemu kralju Nikoli na črnogorskem prestolu.

Reka

Volitve razpisane za dan 25. aprila

REKA, 6. Včeraj je imela začasna reška vlada važno sejo. Predmet posvetovanj so bile volitve v ustavotvorno skupščino. Volitve se bodo vršile dne 25. aprila. Volilcev je okoli 13.000.

Ogrska

Kako se je Karel poslovil na avstrijsko-ogrski meji

BUDIMPEŠTA, 5. Kralj Karel je prekoračil ogrsko-štajersko mejo pri Janafalvi ob 4'15 popoldne. Na ogrski meji so se poslovili od njega veljaki iz bližnje okolice pod vodstvom kneza Bathiany Strattmanna. Prišlo je tudi odposlanstvo mest in vasi Zapadne Ogrske ter velika množica ljudi. Kralj je prisotne pozdravil ter stopil na avstrijski posebni vlak. Godba je svirala ogrsko himno.

Karel ni več na Ogrskem

BUDIMPEŠTA, 5. Ministrski predsednik Teleky je v narodni skupščini izjavil sledeče: Vsi smo mislili, da mora kralj Karel takoj odpotovati. Naznanjam vam, da je kraljev vlak danes ob 10'30 odšel iz Steinamangra. Kralja spremljajo trije zastopniki zaveznikov. Podrobnosti o kraljevem odhodu bomo dobili jutri. Upamo, da bo kraljev odhod imel dobre posledice za naš notranji in zunanji položaj. Nepričakovan kraljev prihod je bil za nas brez dvoma velika zadrega, toda prestali smo jo. Niti ena odgovorna oseba ni popuščala niti za las, to bo moral priznati vsak nepristranski gledalec. Kraljev odhod se je bil zakasnil samo vsled tega, ker smo hoteli kralju Karlu zagotoviti svobodno pot. Naša čast je zahtevala, da tisti, ki je nekaj časa nosil krono sv. Štefana, na svoji poti ne bodi izpostavljen neprijetnim iznenadenjem. Zanašam se na vaš patriotizem ter vas pozivam, da ostanete v blagor domovini hladnokrvni. Razprava o zadržanju vlade prilikom povratka kralja Karla se bo nadaljevala na jutrišnji seji.

Švica

Karel Habsburški zopet v Švici

BERN, 5. Bivši cesar Karel pride jutri, v sredo zvečer na švicarsko mejo, kjer ga bodo sprejele švicarske oblasti.

Avstrija

Karlov vlak se je na Štajerskem moral nekaj časa ustaviti

GRADEC, 5. Posebni vlak, v katerem se vozi bivši cesar, je bil danes zvečer pri Ferchenleiternu ustavljen vsled tega, ker je bilo zadržanje nekaterih delavcev v Brucku nezanesljivo. Nato so se vršila pogajanja za nadaljevanje vožnje.

Avstrijski minister Glanz odstopil

DUNAJ, 5. Glanz, minister za notranje in vojaške zadeve, je odstopil. Zatrjuje se, da je njegov odstop v zvezi z organizacijo vojaškega vlaka za povratek bivšega cesarja Karla v Švico. Vlada je enoglasno odobrila tozadevni sklep ter je ministra Glanza prosila, naj svoj odstop prekliče.

Italija

Otvoritev rimske konference

RIM, 6. Danes predpoldne je bila v palači Chigi otvorjena konferenca nasledstvenih držav. Jugoslovensko odposlanstvo je prišlo prvo, za njim je prišlo ogrsko, poljsko, češkoslovaško, romunsko in slednjič avstrijsko odposlanstvo. Odposlanstva je sprejel markiz Imperiali, predsednik italijanskega odposlanstva. Točno ob 11 je v palačo Chigi prišel minister Sforza v spremstvu uradnikov svoje pisarne. Seja je bila nato otvorjena v prisostvu grofa Sforze, kateri je imel pozdravni govor. »Gospodje, — je rekel Sforza — prilikom otvoritve konference držav-naslednic bivše avstro-ogrske monarhije vam vlada z veseljem kliče: dobrodošli! Obenem z vlado se veseli vsa Italija, ko vidi tukaj zbrano konferenco nasledstvenih držav, ki so prišle semkaj razpravljat o kočljivih vprašanjih, s katerimi je zvezano toliko blagrov njihovega gospodarskega življenja. Konferenca je tudi prišla izvršiti nalogo, ki jim jo nalagata saint-germainska in trianonska mirovna pogodba. Dokazana stvar je že, da se politične in gospodarske koristi tu zastopanih držav varujejo najbolje, ako se prizadete države povabijo, naj stopijo med seboj v odkritosrčne in neposredne stike. Upam, da se bo ustvarilo ozračje pametnih popuščanj in pravičnih sporazumov, katero bo rodilo koristi, ki so sedaj sicer samo gospodarske narave, a bodo lahko imele pozneje blagodejen odmev na politične odnošaje med posameznimi tu zastopanimi državami. Ako se to zgodi, bomo zopet neizpodbitno dokazali, da se v sedanji družbi ne da zamisliti gospodarsko blagostanje, ki bi ne bilo tesno zvezano z blagostanjem sosedov. Dovolite mi, naj vidim dobro znamenje za uspeh vašega dela, ravno v tem, da ste se zbrali v tem Rimu, ki je brez ozira na druge prilastke ponosen predvsem na to, da je mati prava. Ako vas bo vseh navdajal duh pravičnosti — o tem seveda nikakor ne dvomim — bo vsak med nami dosegel dvojen uspeh: pridobil bo velik in gotov dobiček za svojo domovino in bo potrdil moralno stran njene zgodovine.

Za ureditev cen šolskih knjig

RIM, 4. Ministrstvo za industrijo in trgovino je izdalo sledeči odlok: Čl. 1. Ustanovi se komisija, ki ji bo naloga, da tekom dveh mesecev stavi predlog, po kakšni največji ceni naj bi založniki zalagali knjigarničarje s knjigami za ljudsko- in srednješolski pouk in kakšna naj bi bila tem knjigam največja prodajna cena za vsako tiskano polo. — Čl. 2. V komisiji so prof. kom. Michele Arnaldi, kom. inž. Josip Mirmaroli, kot zastopnika ministrstva za industrijo in trgovino; prof. kom. Ivan Di Giusto in kom. Dr. Gvido Lay za naučno ministrstvo; gg. Bemporad, inž. Anton Vallardi, kom. Inocenc Vigliardi Paravia in vit. Decio Sandroni, katere je imenovalo udruženje italijanskih tiskarjev kot zastopnike založnikov in knigarničarjev; gg. kom. Dr. Gustav Canti, kom. Dr. Italo Raulich in dr. Josip Gruppioni kot zastopniki ljudskih in srednjih šol. Komisija si bo izmed svojih članov imenovala predsednika. Službo tajnika bo opravljal vit. Dr. Emil Ciuffa, sekcijski načelnik v ministrstvu. — Čl. 3. Komisija bo lahko stavila svoje predloge glede zvišanja cen šolskim knjigam, ki so že v skladišču, oziroma glede ukrepov, s katerimi bi se novim izdajam šolskih knjig skrčila velikost. Komisija bo tudi skušala ugotoviti, ali bi se knjige dale nabavljati potom dijaških zadrug ali potom ravnateljstev posameznih zavodov in v koliki meri. Komisija bo morala zaslišati zastopnike dijaških društev in druge osebe, ki so pri tej stvari prizadete in lahko stavijo predloge ali napravijo kako pripombo. Komisija bo lahko predlagala ministrstvu izvedence, ki jih bo ministrstvo imenovalo, da napravijo v zmislu čl. 7, zakona od 30. sept. 1920, št. 1349 poizvedbe, ki bodo potrebne. Komisija se bo lahko, ako bo smatrala za potrebno, razdelila v podkomisije, ki se bodo sestajale v kateremkoli mestu Italije in v katere bodo člani komisije lahko pošiljali svoje zaupnike. Minister je sklical omenjeno komisijo k seji, ki bo v ponedeljek, dne 11. t. m.

Fašisti sežgali županstvo v Roverchieri pri Veroni

V Roverchieri pri Veroni so socialisti napadli predsnočnjim oddelek fašistov, ki so se na avtomobilu peljali v Cereo. Dva fašista sta bila težko ranjena. Čim se je ta vest raznesla po Veroni, so tamkajšnji fašisti poslali v Roverchiero oddelek, naj se gre maščevati. Čim so prispeli, so šli naravnost na županstvo ter zahtevali, naj župan pride k njim. V tem hipu je padlo proti njim par strelov in zopet sta bila dva fašista težko ranjena. Tedaj so drugi vdrli v županovo hišo, razdejali so, kar so našli, in potem so celo gospodarsko poslopje zažgali z vžigalnimi bombami. Ko je hiša bila v ognju, so streljali z revolverji proti vratom, tako da ni mogel nihče ven. Orožniki so prihiteli na lice mesta in rešili županovo družino.

Grška

Grška bo pobirala pristojbine od nemškega uvoza. — Proti bolgarskemu zakonu o obveznem delu

ATENE, 4. Komisija za mirovne pogodbe je naložila posebni podkomisiji, naj sestavi načrt zakona za pobiranje pristojbin od nemškega blaga. Komisija je sklenila, da je bolgarski zakon o obveznem delu v nasprotju z neuillysko mirovno pogodbo, ker se za tem zakonom skrivajo vojaški načrti. Vse tri balkanske države, ki so pri tem prizadete, nameravajo baje napraviti radi tega vprašanja skupen korak v Sofiji.

Ekumenski patriarh izdal proglas grškim četam v Mali Aziji

ATENE, 4. Ekumenski patriarh je poslal generalu Papulasu proglas za grško vojsko v Mali Aziji.

Boji v Mali Aziji. — Grki priznavajo poraz pri Brusi

ATENE, 5. Uradno poročilo z dne 3. t. m. pravi: Severna skupina naših čet je svojo ofenzivo proti Eskišehru ustavila. Naše čete so se povrnile v popolnem redu na svoje prvotne položaje. Sovražnik je imel velike zgube in nas ni preganjal. Razpoloženje naših čet je sijajno in navdušenje veliko. Oddelki južne skupine so dne 30. marca zasedli vas Burgias, 45 km jugovzhodno od Ušaka, odkoder so pregnali sovražnikov oddelek kakih 300 mož. Vnela se je bitka z oddelkom kakih 2000 vojakov, ki so bili potolčeni in so pobegnili. Naše čete so zasedle Tsivril, končno postajo aidinske železnice. Ujeli smo 50 mož in uplenili zastavo omenjenega oddelka. Prebivalci sprejemajo naše čete s hvaležnostjo, ker so jih osvobodile od kemalistovske strahovlade. Naše čete čistijo dalje kraje jugozapadno od Karahisarja in onstran Tšaja do Eberskega jezera. Oddelki 41. turške divizije, ki je pred kratkim prišla iz Cilicije, so se umeknili proti Eskišehru.

Turčija

Grki pri Eskišehru v defenzivi. — Severna skupina beži

CARIGRAD, 5. Iz Angore javljajo s včerajšnjim dnem: Pri Eskišehru se borba nadaljuje. Grške čete ne napadajo več in so izgubile precej ozemlja. Grški vojaki so baje zelo utrujeni in izmučeni. V Brusso prihaja veliko ranjenih. Grki pričakujejo pomoč. Po zadnjih vesteh se severna skupina grške armade umika v popolnem neredu. Turške čete so zavzele Biledšik, toda sovražnika ne preganjajo.

Turki so Angoro močno utrdili

CARIGRAD, 5. Dasi se zdi, da je grška ofenziva proti Angori zasedaj izključena, so vendar Turki pripravili vse potrebno za obrambo mesta. Kemalistovska oblastva so organizirala dolgo obrambno črto pri Koniji, kjer se bodo zbrale čete iz Cilicije in tiste, ki prihajajo iz drugih mest Male Azije in s Kavkaza.

Turki pošiljajo pomoč s kavkaške fronte

PARIZ, 5. Listu »Intransigeantu« poročajo iz Carigrada: Kara Bejkir paša, poveljnik turške vojske na Kavkazu, je že poslal na smirnsko fronto 35.000 mož pomoči.

Turki vdrli na perzijsko ozemlje

LONDON, 5. Po vesteh, ki so prišle v London, so Turki vdrli na perzijsko ozemlje pri Azertvijanu blizu Ornijadskega jezera. Turki so baje porazili tamkajšnji oddelek perzijskih kozakov.

Krvavi dogodki v južni Istri

Generalni civilni komisariat za Julijsko Benečijo je izdal o bojih in požigih v južni Istri uradno obvestilo, ki ga moramo posneti iz italijanskih listov. Zanimiva objava se glasi:

»V pondeljek okoli petnajste ure se je podala skupina vodnjanskih fašistov, sestoječa iz 14 oseb, v vas Krnico, ki spada k vodnjanski občini. Fašiste, ki so prišli na volilno agitacijo, (te besede smo mi razprto tiskali) je napadlo sto in petdeset oboroženih kmetov hrvaške narodnosti. Izmenjali so se streli in premagani fašisti, ki so imeli dva ranjenca, so poiskali zavetje v prostorih orožnikov. Kmetje so obrnili orožje proti poslopju in prisilili tako orožnike, da sežejo po orožju. Oddelki, ki so hiteli takoj na pomoč, so našli na nekaterih cestah ovire. Nastali so spopadi, v katerih so bili ranjeni trije vojaki. Eden izmed vojakov je pozneje preminil.

Zapovrstjo so prihajali na lice mesta vojaki, ki so se bližali Krnici po morju in na tovornih avtomobilih. Sodelovalo je 200 mož pehote, ki so zasedli vas in začeli skupno z orožniki čistiti kraj. Oboroženi kmetje so se umaknili v bližnja polja.

Med tem so dospeli fašisti v vas Šegotići. Padli so zopet streli. Da bi se maščevali, so v jutranjem svitu sežgali fašisti na več mestih naselbino. Sežgala se je tudi kaka hiša v zapuščeni vasi Vareški. Vendar je javno oblastvo brzo poseglo vmes in posrečilo se mu je, da je tu in tudi drugod onemogočilo nadaljna maščevalna dejanja.

Tekom dneva se ni pripetil noben drug dogodek.

Ugotavljajo se krivci in zapirajo se povzročitelji dogodkov. Povsod nastaja polagoma mir.

V puljskih bolnišnicah ležijo tri ranjenci. Dva se nahajata v težkem stanju.«

Tako uradna objava. Mnogo bi se dalo k tem besedam pripomniti. Eno pa izhaja iz uradnega obvestila povsem jasno. Poročila tukajšnjega tiska so bila, kakor smo včeraj že v naprej poudarili, pretirana, nezanesljiva, pobarvana, nemerodajna. Od sto ranjencev je izginilo kar sedem in devetdeset. V nastopnem priobčujemo še eno vest o dogodkih v južni Istri. Ker posnemamo vest iz tukajšnjih časopisov, je seveda nemerodajna.

Oboroženi kmetje zažgali vas Filipani! — Ženske so se povrnile z otroci

Oboroženi kmetje so se iznenada pojavili pri Filipanu. Vdrli so v vas in baje zažgali italijanske hiše. Dočim so pri umiku iz Krnice bili vzeli s seboj ženske in otroke, so se ženske danes z otroci vred vrnile nazaj v zapuščene vasi. Ker so hiše večinoma zgorele, je vse to ljudstvo brez strehe. Vojaštvo jim je dalo na razpolago nekaj šotorov, dočim so druge sprejeli v marčunsko vojašnico.

Dejstvo, da se ženske vračajo, dokazuje, da se kmetje nikakor še ne nameravajo predati, temveč da se pripravljajo na nov odpor. Fašisti iz cele Istre so poslali na bojišče svoje oddelke. Okoli sto se jih je odpeljalo tudi iz Trsta.

Francija

»Temps« o grški ofenzivi v Mali Aziji

PARIZ, 5. »Temps« se bavi z vojnimi dejanji v Mali Aziji. Zavrača trditve atenskih listov, češ da je Francija podpirala Turško s tem, da je sklenila v Ciliciji premirje. »Temps« naglaša, da Turki niso imeli časa preložiti čete iz Cilicije na fronto pri Smirni in Brusi, in pravi, da imajo Grki na fronti trikrat več vojakov kot Turki. List zaključuje, da bodo zavezniki posredovali le v slučaju, ko bi jih grška vlada za to osila.

Anglija

Angleška vlada in grško-turški spor

PARIZ, 6. Agencija Havas poroča iz Londona: Angleška vlada želi odstraniti vse dvome o svojem zadržanju z ozirom na grško-turški spor, ter izjavlja vnovič, da se bo držala grško-turškega sporazuma v Londonu ter da ne bo pritiskala ne na eno ne na drugo stran, v kolikor gre za vojaške mere prizadetih držav v Mali Aziji. Toda Anglija je ponovno opozorila oba nasprotnika, da bo podala odgovornost za posledice, ki bi nastale, ako ne sprejme ta londonskega sporazuma, na tistega, ki bo vojna dejanja začel.

Angleški polkovnik prevzel poveljstvo nad nekim grškim polkom v Mali Aziji?

LONDON, 6. V Londonu se veruje vesti, ki jo je objavil neki atenski list in ki pravi, da je neki angleški polkovnik poveljeval v zadnji bitki nekemu grškemu polku.

Lloyd George o stališču vlade napram sedanji stavki

LONDON, 5. Lloyd George je v dolnji zbornici izjavil, da je vlada pripravljena posredovati v sporu med rudarji in lastniki rudnikov pod sledečimi predpogoji: 1. vlada nima podpirati nobene obrti z denarjem davkoplačevalcev; 2. Vlada ne bo vzpostavila svojega nadzorstva nad trgovino s premogom. S tema dvema zadržkama si bo vlada prizadevala z vsemi močmi, da pride do pogajanj med delavci in lastniki in da se najde dober sporazum. Neobhodno pa je potrebno, da zveza rudarjev pomaga rešiti rudnike in živali, ki so ostale v njih. Ministrski predsednik upa, da se bodo zastopniki delavcev in lastnikov nemudoma sestali, bodisi s posredovanjem zastopnikov vlade bodisi brez posredovanja, ter da bodo sklenili trajen sporazum, ki bo v bodoče onemogočal slične dogodke, ki neizmerno škodijo ne samo industriji temveč tudi vsej državi. Zbornica je nato odložila razprave do jutri.

Vladna izjava o rudarski stavki

LONDON, 5. Dolnja zbornica je enoglasno in brez razprave odobrila zahvalo kralju za poslanico, s katero je zbornico obvestil, da je v državi proglašeno »kritično stanje«. Sir Robert Horne, novi finančni minister, je nato podal vladno izjavo, ki jo je bil Lloyd George včeraj obljubil. Opisal je na kratko zgodovino sporov v zadnjih letih radi premoga ter je dokazoval, kako so te stavke bile škodljive za izvoz premoga, predvsem pa za angleško industrijo sploh. Omenja pogajanja, ki so se vršila pretekli teden med rudarji in lastniki, in svoje napore pri teh pogajanjih, da bi obe stranki pregovoril, naj sprejmeta njegovo posredovanje glede višine plač. Pri tem svojem prizadevanju je zadel ob odločen odpor s strani rudarjev. Pravi, da v sedanjem hipu ne gre v glavnem za plače, temveč zato, ali bo vlada podpirala trgovino s premogom ali ne. Takšne podpore bi lahko dosegle milijone in miljone funtov na leto. Vladi pa ni mogoče dovoliti podporo eni ali drugi veliki angleški industriji, ker bi v tem slučaju morale vse velike obrti imeti podporo, zakaj vse angleške velike obrti se sedaj borijo z istimi težavami kakor obrt premoga.

Sestala se je konferenca prometnih delavcev

LONDON, 5. Okoli 400 odposlancev prometnih delavcev se je sestalo danes v Londonu. Konferenca je bila določena za jutri. Izvršilni odbor ni dal odposlancem nikakih navodil in bodo torej lahko svobodno sklepali.

Železničarji za skupen nastop »delavske trozveze«

LONDON, 5. Kakor piše »Daily Herald«, se je odbor zveze železničarjev izjavil za vzajemen nastop »delavske trozveze« v prilog zahtevam premogokopov.

Anglija in Rusija. — Brezposelnost na Angleškem

LONDON, 5. Angleška vlada je v dolnji zbornici izjavila sledeče: 1. Niso

se začela nikaka pogajanja za sklenitev splošnega miru z Rusijo, 2. Dne 24. marca je bilo v seznamih brezposelnih vpisanih 1,423.751 oseb in 827.000 jih je ob istem času prosilo za podporo.

Rusija

Nova vstaja na jugu Rusije?

PARIZ, 6. »Oeuvre« objavlja sledečo vest iz Ženeve: Štirinajsta rdeča armada je bila poslana z vso naglico v Odeso, da uduši vstajo, ki je izbruhnila v odeški pokrajini. Krimski vstaši so zasedli Jalto in Alupko. Štirje oddelki ukrajinskih vstašev so uničili 130. rdečo brigado ter so razgnali dva polka 140. brigade. Komunistične komisarje, ki so jim prišli v roke, so ustrelili.

Nemčija

V Mainzu je zopet popoln mir

MAIZ, 5. V Mainzu je mir vzpostavljen. 80% delavcev je šlo zopet na delo.

V Berolinu pride 500 vstašev pred sodišče

BEROLIN, 5. Jutri se začne sojenje proti vstašem, ki so bili aretirani v Berolinu prilikom zadnjih nemirov. Obtožencev je kakih 500. Neka uradna nota pravi, da ni bil v Schartlau in Leuni ustreljen noben vstaš. Tozadevne vesti, ki so bile objavljene po listih, so neresnične.

Amerika

Amerika ne bo mogla ratificirati versaillske pogodbe

LONDON, 5. Glasom neke vesti iz Washingtona je predsednik Harding imel s časnikarji pogovor. Pri tej priliki je rekel, da ni nobene praktične poti, ki bi Zedinjene države pripeljala do tega, da bi mogle misliti na ratifikacijo versailleske mirovne pogodbe. Vendar pa se ni nikakor treba prenagliti glede resolucije senatorja Knoxa. Harding meni, da nima nikakega razloga, se sedaj drugače obnašati, kakor takrat, ko je glasoval za omenjeno resolucijo.

Zedinjene države in vojni dolgovi

PARIZ, 4. Listu »Echo de Paris« javljajo iz New Yorka: Nova ameriška uprava je sklenila odgoditi vsak sklep o vojnih dolgovih zaveznikov Zedinjenim državam za eno leto, in sicer do meseca aprila 1922. Plačevanje obresti od teh dolgov se kakor dosedaj ne bo vršilo.

Harding za revizijo svetovnega miru

NEW YORK, 3. Iz Washingtona poroča list Philadelphia Public Ledger, da misli predsednik Harding na izrednem zasedanju kongresa 11. t. m. prečitati poslanico, ki se bavi z vprašanjem svetovnega miru. Predsednik Harding izjavlja, da nima zaupanja v sedanji mir, ki ni v stanu, da pomiri narode. Potrebno je, da se sklenjo novi dogovori, ki naj zadovoljijo obe skupini narodov. Ako ameriške čete še vedno stoje ob Renu, pomeni to, da se smatra Amerika vezano na pogoje, ki so bili sklenjeni v Versaillesu. Novi mir bi se moral skleniti le sporazumno in s sodelovanjem centralnih vlasti. Mirovna konferenca, bi morala biti javna. Poslanica se peča z razdelitvijo nemških kolonij in drugih pokrajin, ki so jih dobili zavezniki. Tudi v teh vprašanjih so potrebni novi dogovori.

Iz vsega tega je jasno razvidno, da se čuti bolj in bolj potreba po reviziji svetovnega miru. Versailleski mir sta pač diktirale Francija in Anglija, zastopana nista bila niti Rusija niti Nemčija. Celo vse druge države **in** državice, ki so bile zastopane, niso soodločevale, temveč morale so vzeti to, kar so jim mogotci milostno podelili. Saj je sam predsednik Wilson tožil, da je osamljen in da ne more izvesti svojih idej o samodoločbi. Položaj je bil tedaj za Rusijo, Nemčijo in nasledstvene države naravnost obupen. Izmozgani od dolgotrajne vojne in revolucije, so morali ti narodi sprejeti to, kar jim je ententa nudila, ter se udati še tako krivičnim zahtevam zaveznikov.

Jasno je, da bo gospodarsko okrepitvijo Rusije, Nemčije in drugih držav rasla tudi njihova politična moč, in zato si je težko misliti, da bo obveljala mirovna pogodba, ki je bila sklenjena proti volji treh četrtin evropskega prebivalstva. Samodoločba narodov, geslo Wilsona in ruske revolucije, je pač nujna zgodovinska potreba, ki se uveljavlja bolj in bolj vzlic vsem zaprekam in oviram.

Harding za poseben mir z Nemčijo

WASHINGTON, 4. Listi pravijo, da je predsednik Harding za sklenitev posebnega miru z Nemčijo. Tozadevna resolucija bo predložena prihodnji teden prilikom otvoritve kongresa. Dan razprave pa še ni bil določen.

Zedinjene države so se odpovedale Zvezi narodov

NEW YORK, 5. Vlada Zedinjenih držav je poslala zaveznikom noto, v kateri razodeva svoje stališče glede otoka Japa. Ob tej priliki izjavljajo Zedinjene države, da se ne bodo brigale za Zvezo narodov, dočim si pridržujejo svobodo zadržanja glede vprašanj, ki se tičejo Evrope.

Japonska

Japonska bo morala odložiti izvršitev načrta za izgradbo mornarice

LONDON, 4. Agencija Reuter je prejela iz Tokia z dnem 1. t. m.: Danes se začenja novo proračunsko leto. Letošnji proračun prekaša vse, kar jih je bilo, odkar je vpeljan ustavni režim. Finančni krogi menijo, da se predvidevanja glede dohodkov niso uresničila, ker se trgovina ni zboljšala in tudi ni upati, da bi se letos zboljšala. Misli se torej, da bo vlada morala odnesti izvršitev načrta za zgradbo mornarice, ki je v proračunu zastopan z največjo svoto.

Redni občni zbor političnega društva „Edinosti"

Poročilo tajnika

Doba med zadnjim rednim občnim zborom (3. avgusta 1919) in današnjim je ena najtežjih, mogoče najtežja, kar jih je preživelo naše politično društvo v vseh 48 letih svojega obstanka. Po dobi disorientacije, ki je bila nastala med našim primorskim narodom vsled okupacije, so na občnem zboru dne 3. avgusta 1919 sklenili zastopniki Slovencev in Hrvatov v tedaj zasedenem ozemlju, da se vsi združijo pod okriljem Političnega društva Edinost in da bo vsled tega delovanje strank na Goriškem in Političnega društva Slovencev in Hrvatov v Istri od tedaj naprej počivalo. Na omenjenem občnem zboru so bili izvoljeni sledeči odborniki oz. namestniki odbornikov: Predsednik: dr. Josip Wilfan, Trst; odborniki: Ivan Banovac, Pazin; Ante Belanić, Pazin; Eduard Bubnić, Slivje; Fran Černic, Št. Peter pri Gorici; Silvester Godina-Ban, Škedenj; Alojz Gorup, Prosek; Ivan Kjuder, Trst; dr. Ignac Kobal, Gorica; Ignac Križman, Dornberg; Franjo Lentić, Trst; dr. Ivo Novak, Gorica; Janko Pogorelec, Trst; dr. Eduard Slavik, Trst; Matija Skrbec, dekan, Krkavci; Ivan Stepančič, Renče; Štefan Volk, Rocol; Josip Vran, Tomaj; Andrej Zink, dekan, Opčine. Centralno vodstvo so prevzeli tržaški odborniki s predsednikom na čelu. Goriški in isterski odborniki so stvorili posebne odseke za Goriško oziramo Istro. Vsi trije odseki odbora so imeli ob strani zbore zaupnikov, kateri so odboru pomagali z nasvetom in delom. — Odseki so imeli svoje posebne seje, kjer so se posvetovali o stvareh, ki so spadale v njihov ožji delokrog. Celokupni odbor se je sestajal v skupno sejo redno vsak mesec, po potrebi tudi dvakrat na mesec.

Novo izvoljeni odbor se je podal takoj na delo in se lotil v prvi vrsti dveh tedaj najbolj perečih vprašanj: šolskega vprašanja in vprašanja političnih internirancev. Naše šolstvo se je nahajalo tedaj v naravnost obupnem stanju. Po Goriškem je bilo mnogo šol zaprtih, dvo- tro- in štirirazrednice so bile skrčene na en sam razred, večina šol se je še vedno nahajala v barakah in poslopjih, ki niso nikakor odgovarjala zahtevam, ki se stavljajo za šolsko poslopje. V tržaški okolici so bile šole odprte, toda v mestu je zastonj čakalo okrog 2000 otrok na otvoritev šole pri Sv. Jakobu in na Acquedottu: Okupacijsko oblastvo ni hotela ugoditi prošnjam, ki so bile že prej vložene od različnih strani. V Istri je bilo nad polovico šol, ki smo jih imeli pred zasedbo, zaprtih ali poitalijančenih. Od 10 srednjih šol, ki smo jih imeli pred okupacijo, je bila odprta samo realka v Idriji. Značilno za naše tedanje razmere je dejstvo, da so morali v prvi polovici leta 1919 profesorji srednjih šol v Trstu poučevati dijake, željne nadaljevati oziroma končati započete študije, po zasebnih stanovanjih na skrivnem. Oblastva so sicer kmalu zvedela zato, toda mesto, da bi temu odpomogla s tem, da bi nam dala srednje šole, ki smo jih že imeli pod Avstrijo, so se profesorji in dijake zasledovali tako, da so ti morali po trikrat, štirikrat do petkrat menjati svoje improvizirane učilnice.

Že 16. avgusta je šla društvena deputacija k tržaškemu generalnemu civilnemu komisarju, mu predočila naše šolske razmere, pozivajoč se na prejšnje tozadevne vloge, ter zahtevala otvoritev naših šol. Ob enem je zahtevala, da se takoj ukrene vse potrebno za povrnitev internirancev, katerih je bilo na stotine v Sardiniji, Siciliji in drugih taboriščih. Sledile so nato številne pismene vloge. A vlogam je sledilo trdo delo brezštevilnih intervencij. Funkcijonarji, ki so prihajali k nam iz stare Italije, so bili večinoma popolnoma krivo informirani o razmerah v naših deželah in kar nam je še bolj škodilo, dali so se informirati, posebno po manjših mestih na deželi, od najbolj intransingentnih domačih elementov, katerih glavna naloga je bila ta, da hotè ali nehotè obnovijo in poostrijo sovraštvo med obema plemenoma teh dežel, ki ga je bila zasejala Avstrija in ki se je bilo med vojsko, ko je Slovane in Italijane vezala skupna želja in nada po osvoboditvi, že skoraj popolnoma poleglo. — To dejstvo je poleg drugih tudi krivo, da še danes, ko smo že italijanski državljani, in kljub neumornemu delu, ki ga je razvilo društvo, poročamo lahko le o majhnih uspehih. Naše prošnje in naše zahteve se še vedno zelo počasi rešujejo. — V vprašanju internirancev so n. pr. zastopniki društva, sami ali v spremstvu sorodnikov internirancev, več kakor dva meseca neprenehoma intervenirali, kak teden tudi vsak dan; omenjam pred vsem deputacijo mater, žen in hčerâ internirancev, ki jo je društveni predsednik vodil dne 8. novembra 1919 k tržaškemu gen. civ. komisarju in ki je naredila nanj globok vtis. A še le v decembru 1919 so se začeli vračati interniranci v večjem številu in trajalo je par mesecev, predno so se vsi osvobodili.

Istotako je bilo glede šol. Po mnogih intervencijah se nam je dovolila otvoritev 5 razredov pri Sv. Jakobu in nadaljne številne intervencije so bile potrebne, da smo dosegli za letošnje šolsko leto otvoritev osmih razredov na tej šoli.

Društvo se je tudi takoj začelo zanimati za istrsko šolsko družbo. Od prejšnjega odbora je doseglo, da je imenoval najprej pooblaščenca, ker se je bil stari odbor razšel in ni mogel delovati; a nato se je sklical občni zbor, kjer se je izvolil nov odbor in prenesel sedež društva v Trst. To se zelo enostavno čita; in vendar je trajalo skoro tri mesece in so bila potrebna mnoga pisma in mnogi brzojavi, predno je vološki komisariat dovolil, da se vrši občni zbor. Odbor šolskega društva Vam bi znal povedati, kake težkoče je imel in ima še danes v izvrševanju svoje kulturne naloge.

Glede srednjih šol naše vloge niso imele drugega uspeha, nego da so se otvorili v jeseni 1919 I. razred učiteljišča v Tolminu in 3 gimnazijski razredi v Idriji. Ta dva zavoda ne odgovarjata našim potrebam in sta v neprimernih krajih, o čemer so danes že vsi merodajni faktorji prepričani.

Dne 18. januarja 1920 je društvo sklicalo v Trstu izreden občni zbor, na katerem smo zopet popisali naše neznosne šolske razmere in obnovili svoje zahteve. Toda uspeh ni bil velik. Dosegli smo le, da se je odprlo par šol v Istri. Tudi nadaljni naši koraki na šolskem polju, posebno prošnje, predložene po deputacijah v Rimu, niso dosegle vidnega uspeha, izvzemši otvoritev ljudske šole v Gorici. Dosegli smo le, ako se to sme imenovati uspeh, da so merodajni krogi v Trstu in Rimu uvideli, da so sedanje naše šolske razmere nevzdržljive in da se bavijo s tem vprašanjem, kakor nam pričajo sem ter tje pojavljajoči se glasovi o gimnaziji v Ajdovščini. Tu čaka naše društvo, in pred vsem naše poslance še mnogo dela.

Takoj, ko je društvo počelo zopet delovati, se je z vso energijo lotilo tudi gospodarskega vprašanja. Naše pred vojno vzorno zadružništvo je bilo skoraj popolnoma paralizirano, ker je bil denar naložen v zadružnih centralah, ki so se nahajale onkraj premirne črte, in ker je bila italjanska vlada naenkrat obustavila prej dovoljeno izmenjavo vlog, izvršenih pred 3. novembrom 1918. Med ljudstvom je ostalo kljub temu, da je »Edinost« svoječasno s podpisi vseh naših veljavnih mož pozivala na izmenjavo, še mnogo neizmenjenega denarja.

Vrhu tega je živa komunistična agitacija grozila, da nam odvzame še tiste gospodarske ustanove, ki so bile zmožne življenja. Društvo je pred vsem poklicalo v življenje Zadružno zvezo v Trstu, ki je prevzela nalogo prejšnjih zadružnih central, in v kateri so danes združene skoro vse naše gospodarske zadruge. Zadružna zveza je preskrbela statistiko neizmenjanega denarja, izvedla prepotrebne revizije in celo posameznim šibkim zadrugam priskočila na pomoč. Na podlagi podatkov, zbranih od Zadružne zveze, je Politično društvo predložilo prošnjo v Rimu, da se neizmenjani denar pripusti zopet k izmenjavi. Glede denarja, ki se nahaja pri privatnih osebah, žalibog v Rimu ne priznavajo naših razlogov, dasi je bila ta za našo generacijo popolnoma nova operacija izvedena v prekratkem času, ki ni dopuščal primernega pouka, in dasi je bila objava tozadevne odredbe pomanjkljiva, posebno v oddaljenih krajih naše dežele. Dosegli smo le, da se bodo posamezni slučaji, ki so podprti s tehtnimi dokazi o pomanjkljivosti objave ali drugih nepravilnosti, upoštevali. Glede denarja, naloženega onkraj meje pred 3. novembrom 1918, pa smo dobili v Rimu zagotovilo, da se bo v kratkem primerno odredilo, da se naši zahtevi zadosti. Da se stopi v okom širenju komunistične organizacije, se je društvo posvetilo gospodarski povzdigi kmetskega in delavskega stanu. Naše ljudstvo pozdravlja z veseljem ustanovljanje kmetskih in delavskih zvez in se združuje v smotreno, vstrajno delo na gospodarskem polju.

Dejstvo, da je v avgustu 1919 naše politično društvo zopet začelo delovati, je pa imelo tudi mnogo posrednih uspehov. Že v jeseni 1919 sta se oživila lista »Goriška straža« in »Pučki prijatelj«, tem so sledile revije, s katerimi se danes celo lahko ponašamo. Narod je dobil zavest, da ima svoje vodstvo, ki zastopa njegove pravice; spoznal je, da tedaj vsemogoča komunistična stranka nima monopola nad političnim, socialnim in gospodarskim življenjem v deželi. Drugo za drugim so začela naša kulturna društva sklicevati občne zbore in zopet delovati. To je posebne važnosti radi tega, ker se je mladina odtegnila od blaznega plesanja, ki je prišlo v navado posebno po deželi in ki je pretilo, da postane za moralo in gospodarstvo našega ljudstva prava nesreča. Naj omenim posebej, da se je vsled impulza, danega od političnega društva, oživilo tudi društvo »Pravnik«, ki obeta postati vsled novih razmer, v katere nas je postavila zgodovina, važen činitelj v razvoju našega naroda na polju zakonodaje, posebno sedaj v prehodni dobi.

S svojim delovanjem sploh in s primernim poukom posebej je društvo tudi doseglo, da se je usodepolni beg naše inteligence ustavil in da se je kmečko ljudstvo odvrnilo od tega, da prodaja svojo zemljo ter gre nasproti negotovi usodi.

Poslovanje z novimi oblastvi, posebno sistem, da se za vsako stvar zahteva pismena vloga, je postavilo naše ljudstvo pred nove naloge in marsikedaj posameznika v težek položaj. Zato je moralo društvo izvršiti mnogo podrobnega dela. Kdorkoli se je obrnil do društva, vsakdo je dobil dober nasvet ali našel dejansko pomoč. Na stotine prošenj za vojaške in begunske podpore, za invalidne pokojnine, za vrnitev vojnih ujetnikov ali poizvedovanje po istih, za izplačilo doklad, zastankov ali pokojnin pri javnih uslužbencih, nešteto osebnih poizvedovanj in intervencij je društvo preskrbelo ne samo za svoje člane, ampak za vsakogar, ki se je nanj obrnil. — Za državne uslužbence, ki so bili odpuščeni iz službe in se izselili, je društvo posredovalo in posreduje še danes, da so dobili brezplačen prevoz svojega pohištva, ter organiziralo posebne transporte. Organizacija društva se je ob enem z okrožnicami in sestanki zaupnikov v posameznih okrajih razširila na vso deželo od Triglava do Kvarnera. Za predstoječe volitve so se izvršile predpriprave in se vrše nadalje, da se pri volitvah izkažemo na kolikor mogoče časten način.

Uspehi, o katerih se lahko danes poroča, so v primeru z delom, ki ga je društvo izvršilo, mali. Posebno tam, kjer smo prosili ali zahtevali kaj od oblastev, smo le v redkih slučajih prišli čez štadij obljub. Za vsako našo pravico je treba mnogo prepričevalnega dela, predno jo oblastvo spozna, in velikega truda, da se naša zahteva udejstvi. Naj Vam navedem primer, ki je značilen in ob enem tudi poučljiv za naše ljudstvo. Kmetje iz Pomjana so zgubili svojega župnika, ki je bil interniran. Sklenili so storiti vse, da ga dobijo zopet nazaj. Nekega dne pride njihova deputacija v Trst in v spremstvu zastopnika našega društva je dobila pri gen. komisariatu obljubo, da se župnik kmalu vrne. Obljubi pa ni sledilo dejanje in čez 14 dni je bila zopet deputacija Pomjancev v Trstu. Tako so prišli v deputacijah 6 krat v Trst, deputacije so štele včasih do 12 mož, niso gledali na trud, zgubo časa in troške, doma so podpisali od hiše do hiše tozadevno vlogo, hodili so od škofa h komisariatu in potem zopet k škofu in dosegli so konečno, da se je župnik povrnil in da ga je oblastvo, ki se je s početka branilo, zopet pustilo na njegovo mesto v Pomjan. Ko so imeli župnika, so ponovili isto stvar radi šole. Deputacija je sledila deputaciji in danes imajo Pomjanci tudi zopet svojo šolo. Ta vzgled vstrajnosti pri skromnem našem istrskem kmetu je vreden spomina.

Ni upanja, da bi se v tem pogledu kaj zboljšalo. Edino naše upanje je, da si pri volitvah izberemo može, ki ne bodo več trkali na vrata birokratov in sprejemali obljube, ampak ki bodo z našimi zahtevami in pritožbami stopili pred italijanski narod in pred svet.

Sprememba pravil.

Predsednik dr. Wilfan je pojasnil, da določa § 1 društvenih pravil društvu kot delokrog vso deželo, spadajočo pod tržaško namestništvo. Sedaj je treba to določbo spremeniti v smislu, da je društvo za vse Slovence in Hrvate, ki so pripadli kitalijanskemu kraljestvu. — Odobreno.

Volitev novega odbora.

Predsednik je prekinil zborovanje, da so se mogli zborovalci pomeniti glede sestave novega odbora. Razgovori so trajali precej časa. Tudi to je razveseljiv znak, kako se naši ljudje zanimajo za to naše politično društvo, zavedajoč se, da je za sedaj predstavnik naše skupne narodno-politične organizacije, in kako jim je globoko v srcu skrb, da bo imelo društvo trdno podlago v volji ljudstva, oziroma, da bo vedno v tesnih stikih z narodom potom njegovih poklicanih zastopnikov. Slednjič je bila predložena naslednja lista:

Predsednik **dr. Josip Wilfan** (burno vzklikanje po dvorani). Odborniki, oziroma njih namestniki: iz Trsta: dr. Edvard Slavik, Andrej Zink, Ivan Kjuder, Rudolf Primožič, Ivan Vovk, Janko Pogorelec, Makso Cotič. Za Goriško in Notranjsko: dr. Karel Podgornik, Josip Abram, dr. Josip Biteznik, Ignacij Križman, Edvard Žvanut, Ivan Valenčič, Milan Žnidaršič; iz Istre: Božo Milanović, Mate Vlasić, Ivan Vivoda in Tomo Šorli.

Lista je bila soglasno sprejeta v vzklikom.

Dr. Wilfan se je v prisrčnih besedah zahvalil na izkazanem zaupanju. Omenil je, da dr. Slavik odločno odklanjal zopetno izvolitev. Razume to. Od junija dalje je bil on — Wilfan — odsoten iz Trsta, pri njem v to po nesreči v rodbini. V vsem tem času je slonelo vse neizmerno breme vodstva naših političnih stvari na drju. Slaviku. Razumljivo je, če si mož želi oddiha. Ali ravno

---

PODLISTEK

V. F. B.

V malem svetu (14)

Razgovarjati sta se mogla poluglasno, nemoteno, ker sta ostalo družbo zaposlovala Roder in Blanušić s svojimi domisleki. Vendar so vsi hitro opazili, da se Klinar zanima samo za Ivanko, pak so ju puščali na miru. Vrhu tega ste bili Drinićevi — imenovali so ju tako, čeprav je imela starejša po možu drugo ime — preveč diskretni in preveč vešči v takih položajih, da ne bi bili znali odvračati pozornosti od dvojice, ki ste ji hoteli posvečati posebno zaščito. Saj ste čuli, da je Klinar bankir, videli ste, da ima vnanjost kavalirja, pak ste se mogli nadejati, da ju odškoduje za njiju naklonjenost. Kajti, niste storile tega iz čiste ljubezni do bližnjega, kakor je Klinar doznal pozneje, ko je trebalo povodom godu Leé dokazati, da se je mislilo nanjo.

Samo enkrat je bila mlada dvojica motena v njenem razgovoru. Med Roderjem in »njegovo« Zoro — precej lepo malo črnko — je nastalo prerekanje o jako važnm vprašanju: ali je neka nedavno umrla grofica Wickenburg po materi iz rodu Trautmannsdorfov ali Auerspergov. Roder je trdil poslednje, Zora prvo; v svoji ženski trdoglavosti ni hotela nikakor odnehati, dočim je Roderju z druge strani ugajalo, da mu nasprotuje in izzivlja s tem živahno pravdo. Slednjič sta sklenila, da predložita stvar v rešitev kompetentni sodbi Rudolfa Klinarja, tega živega »gotskega almanaha«, kakor ga je imenoval Roder.

Klinar, pozvan, naj reši spor, je hitro storil to. Grofica Wickenberg je bila rojena Trautmannsdorf in to iz mlajše linije, njena mati rojena grofica Hardegg, ta rojena Wilczek, hči onega istega glasovitega grofa Wilczeka, brata itd.... Naštel je nekoliko bratov, bratrancev in bratrank umrle grofice ter omenil, da jo je osebno poznal.

— In vse one druge grofice in grofove? — je vprašala Ivanka začudeno.

— Vseh ne, ali mnoge — je odgovoril mirno.

V tem hipu se je začul na hodniku zvonec — en-, dva-, trikrat. Blanušić je na prvi zvok zvonca vprašujoč pogledal starejšo gospo Drinić, a se po tretjem pomiril, ona pa je rekla:

— To je stric!

Ta glas je gospice vidno razveselil. Nekatere so vskliknile: »Ah, onkel!« — druge so se pogledale značilno! Klinar je opazil to veselje in vprašal Ivanko, da-li gospice imajo zelo rade »onkelna«.

— O da — je odgovorila — vsakikrat prinaša kaj s seboj. Onkel ve vedno, kje so najnovejši in najboljši bomboni.

— Ali prihaja pogosto semkaj?

— Dva- trikrat na teden, ko smo me tu, sicer ne vem. Stanuje v isti hiši, v prvem nadstropju.

Med tem je onkel, ki mu je šla Lea nasproti, vstopil z gromkim: »Gut'n Abend, Kinder!« Bil je krepak star gospod, šestdesetih let, nizek, plečat, rdeč, širokega nosa in cesarske brade. Svoje hrvatsko pleme je ovajal z zategnenim izgovarjanjem nemških besed in vmešavanjem hrvatskih. Govorilo se je, da tu sedaj zapoveduje svojemu polku.

Klinarju so ga predstavili, drugim je bil star znanec. Noveka je takoj vprašal (ker so mu to pozabili povedati, ali pa je »stric« preslišal): »Soldat gewesen?«, a, ko je Novak pritrdil, je »stric« takoj odgovoril hrvatski: »Vidi se!« Na to ga je vprašal, je-li v sorodstvu s tem in tem umirovljenem nadporočnikom Klinarjem, ali s poznanim gostilničarjem na Bledu, kar je Rudolf zanikal, obžalovaje, da nima časti poznati to »gospodo« — kakor je rekel, naglasivši to besedo.

— Tu ni ničesar obžalovati — je rekel polkovnik. To so pošteni Slovenci — ali ste tudi vi?

— Jaz sem Nemec — je odgovoril Klinar, ali ime in čist slovenski tip njegovega obraza sta ga postavljala na laž.

Čim je polkovnik sedel kraj Lee, je izvlekel takoj iz žepa obilnat omot in ga ponudil prvi gospici poleg sebe z besedami: »Povsem sveže napolnjeni!« Bomboni so hitro obkrožili mizo, spremljani od živahnega odobravanja. Vsaka gospic je vzela nekoliko, največ pa Mila, ki je do sedaj kot pepelčica sedela v kotu, malo govoreč in tudi malo opažena. Le tu pa tam je pogledovala od svojega dela na nadporočnika, da je zardela in takoj zopet povesila oko, čim je on obrnil nanjo svoj pogled. Ugajala mu je ta mlada s svojima rdečima ličicama in kljubovalnim nosičem, ali ni smel od Zore, da bi se zanimal za Milo, ker ni hotel zamere pri prvi.

Prihod polkovnikov ni motil veselja mladih ljudi, ampak je še povečal ton zabave. Njegovo jovijalno bistvo, široki njegov in gromki smeh in stare militarične šale so precej razveseljevale dekleta, ki so z žalostjo pogledavale na uro-nihalnico, na kateri je kazalo že prešlo peto uro. Ko se je že približala ura polšesta, je rekla Ivanka Klinarju otožno:

— Sedaj moramo iti...

— Vas-li smem spremljati? — je vprašal on tiho.

— O, ne, dokler vas mama ne pozna — je odgovorila Ivanka kakor preplašena.

— Pa vsaj do Jelačičevega trga — je prosil vztrajno.

— No, do Jelačičevega trga... svobodno, ali dalje ne. Tam nas morate zapustiti.

Zahvalil se ji je toplo in vprašal še, ob katerih dneh prihaja semkaj, a, ko mu je odgovorila, da ob torkih, četrtkih in sobotah obiskuje šolo pri Drinićevih, je rekel:

— Jaz ne morem radi opravkov prihajati sem ob vseh teh dneh; ali pa vas smem vsaj čakati in spremljati nekoliko korakov?...

— Čemu to? — je vprašala, kakor začudeno.

— Bil bi srečen, ako bi mogel izpregovoriti z vami kako besedo, gospica...

— Res? — je šepnila in mu, vstajajoč, gledala v oči z vprašujočim pogledom.

On je vzdržal ta globoki in krasni pogled in je rekel resno in mirno:

— Res!

Pospravljala je svoje stvari ter je, pozvavši svojo sestro, odšla v drugo stransko sobo, na desno, kjer so viseli svršniki gospic. A, ko je videla, da čaka on še vedno na odgovor, jo ni sme pričakovati in spremljati, ponižno stoječ, pripognene glave in s prosečim pogledom, je rekla:

— Jaz ne vem... in je odletela v drugo sobo.

Zunaj na ulici so se učenke gospej Driničevih razšle: spremljanje ene partije je prevzel von Roder, Klinar pa je spremljal Krivošićeve do Jelačićevega trga. Ko so šli ob potoku v Jurišićevi ulici, je porabil Klinar slabo razsvetljavo in je, primaknivši glavo bližje k Ivankinemu ušesu, da ne bi slišala Mila, vprašal tiho:

— Ali vam smem pisati, ko vas vidim tako redko, a nikdar na samem?

— O, za božjo voljo, no! Kaj bi rekla mama?

— Ne domov, ali, če bi pojutrišnjim povprašali na glavni pošti v oddelku za ležeča pisma, bi mogli pod adreso začetnih črk svojega imena najti pismo....

— O ne, nikar, bojim se... to ni dovoljeno....

Ko ste sestri hiteli domov, da bi s hitrim korakom nadomestili zakasnitev, je rekla Ivanka Mili:

— Ne omenjaj doma nič o tem... nikomur...

Mila jo je pogledala ter je, napnivši zgornjo ustnico, odvrnila užaljeno:

— Ti misliš še vedno, da sem otrok...

sedaj ni še čas, ko bi mogli pogrešati pomoč take delavne sile. Zato smo ga izvolili zopet. Prosi zborovalce, naj ga pooblaste, da izreče drju. Slaviku zahvalo za njegovo požrtvovalno delovanje v tako težkem času. — Vsesplošno živahno odobravanje.

Ker se je med tem pribl žala ena ura popoldne, je predsednik — soglasno z zborovalci — pretrgal zborovanje, da so mogli udeležniki k obedu.

Ob 2. uri je zopet pričelo zborovanje in je prišla na dnevni red točka

Slučajnosti.

Prvi se je oglasil za besedo dr. Karel Podgornik, ki je v daljšem govoru omenjal razne spomenice, ki so se predložile raznim oblastvom. Do danes pa nismo dobili nikakega odgovora. Zato naj današnji zbor pritiska na rešitev. Vprašati moramo, ali smemo sploh dihati?! Oblastva odklanjajo naše vloge z izgovorom, da ni pridodan italijanski prevod. Tudi reklamacije za volitve nam odklanjajo, ker niso vložene v italijanskem jeziku. In ne odklanjajo jih naravnost reklamantom, ampak po tretjih osebah. Kakor da ne bi smeli vlagati pri domačem županstvu! Vodstvo našega društva naj predloži vlogo na generalni civilni komisariat radi takega postopanja oblastev povodom reklamacijskega postopanja.

Tudi svoboda zborovanja — ki bi morala biti povodom volilnega gibanja samoobsebi umevna — se nam krati. Niti prijavljati ni treba takih zborovanj. Naj se pooblasti odbor društva, da opozori na kompetentnem mestu na to nevzdržljivo stanje. Generalni civilni komisar naj izda — dokler ne stopi italijanski volilni zakon v veljavo — okrajnim komisariatom primerna navodila! Ovira se nam tudi vpogled v volilne imenike. Zdi se, da nam bi hoteli tudi z raznimi nasilnimi čini onemogočiti delovanje na volitvah. Bati se je, da nam bodo razne bande hotele preprečiti dostop na volišča. Zahtevamo odločno, da se nam zagotovi zborovalna in volilna svoboda. Društvo „Edinost“ mora dobiti pismena zagotovila v tem pogledu.

(Konec prih.)

V včerašnjem posnetku Wilfanovega govora je rečeno, da je govornik naglašal, da to naše zborovanje ne pomenja „ne plebiscita, ne demonstracije“. Ta stavek je treba nekoliko izpopolniti, ozir. pojasniti. Govornik je opozarjal, kako da hočejo italijanski listi dati predstoječim volitvam manifestanten, plebiscitaren značaj italijanstva v teh pokrajinah. Mi ne priznavamo tem volitvam takega značaja, marveč hočemo doseči le, da bodo naši zakonito izvoljeni zastopniki zastopali naše ljudstvo na zakonit način, to je, v parlamentu, ki je za vsako moderno in kulturno državo edini resnično veljavni forum v obrambo javnih pravic, dokler veljajo še načela prave demokracije in politične svobode.

Premogovna kriza na Angleškem

Glavni viri angleškega bogastva in angleškega življenja so mnogoštevilni, velikanski rudniki, v katerih se koplje izvrsten premog. V mirnih časih so izkopali do 280 miljonov ton premoga na leto in lani se je zopet doseglo to število iz mirnega časa. Okoli 1,200.000 rudarjev je zaposlenih pri tem delu. Večji del premoga porabi domača industrija, železnice in parniki, toda lepo število ton gre tudi v inozemstvo. V rednem delovanju teh rudnikov ter razpečavanju premoga je zagotovljeno mirno življenje vseh ostalih panog industrije. Vsako prekinjenje obratovanja rudnikov vsled stavk in nemirov, ali radi zvišanja ali znižanja cen premoga najde odmev v vsem gospodarskem življenju. Recimo, da morajo lastniki rudnikov zvišati delavcem plače in povišati vsled tega cene premogu. Posledica temu je, da se izpremene cene vsem izdelkom in živilom. To se zgodi celo pri predmetih, ki niso v nikaki neposredni zvezi s premogovimi cenami. Povišanje cen vsem vrstam blaga premakne ravnotežje med delom in plačilom v vseh slojih prebivalstva.

Iz povedanega sledi, da mora zanimati vsaka premogovna kriza slehernega Angleža, državo in vlado. Zato je skoraj pred vsako tako krizo posegla vmes država, in predno je prišlo do težke odločitve, so začela pogajanja med vlado in prizadetimi strankami.

Iz tega stališča nam je promatrati tudi sedanjo premogovno krizo na Angleškem. Da nam bo mogoče razumeti sedanje gibanje rudarjev, moramo poseči nekoliko nazaj.

Ko je stopila Anglija v svetovno vojno, pač niso Angleži mislili, da bodo morali postaviti na noge tak ogromen vojaški aparat, ki je od svoje strani zahteval velikanske gospodarske žrtve od domače industrije. Tudi Anglija je morala s časom monopolizirati življenske potrebščine, med katere je treba šteti tudi premog. Zato je vlada s posebnim zakonom izvrševala nadzorstvo nad premogovnimi rudniki, določevala cene premogu ter nakazovala podpore premogovnim družbam, da so te zamogle kljubovati novim razmeram, ne da bi se cena premogu doma preveč zvišala.

Industrialci so torej prodajali doma premog po nizki ceni; tem višja pa je bila cena izvoznemu premogu, ki je bil tedaj zelo dragocen. Po končani vojni se je deloma povrnila svobodna trgovina in odprli so se ameriški, kitajski in drugi rudniki svetovnemu trgu. Spočetka niso Angleži posebno občutili te tekme. Prvič so uporabili skoraj ves premog doma, drugič proizvodnja ni še dosegla mirovnega stanja in tretjič je vse živelo še v vojni duševnosti in je bilo zato treba ohraniti za vse morebitne slučaje velike zaloge premoga doma.

Vsled industrijske krize, ki se je pojavila v začetku l. 1920., in ki še vedno narašča, pa so se začele zapirati tvornice tudi na Angleškem. Poraba premoga se je znižala, zato pa je ostala velika množina premoga za izvoz. Angleški premog pa je drag, prevažanje stane tudi mnogo, tako da je vkljub večji razdalji ameriški in kitajski premog za nekdanje angleške odjemalce cenejši. Če pomislimo, da dobiva Francija okroglo 2 miljona ton premoga na mesec od Nemčije čisto zastonj, in ga ima sama dovolj na prodaj, tedaj je jasno, da ne morejo Angleži nikamor s svojim dragim premogom.

Vrhu vsega tega pa preneha z 31. marcem t. l. nadzorstvo države nad rudokopi in s tem dnem preneha tudi državna podpora lastnikom rudnikov. Premogovno delavstvo je vsled tega silno razburjeno, ker približuje se čas znižanja plač.

Splošna industrijska kriza na Angleškem ima svoj vzrok tudi v visokih cenah premoga. Angleški industrijski izdelki so namreč v primeri z inozemskimi predragi, zato ne morejo angleški tovarnarji tekmovati z drugimi državami na svetovnih trgih. Zato je glavna zahteva industrialcev: znižanje cene premogu. Znižati cene premogu pa je mogoče le, če se znižajo plače rudarjem in to je ono, kar predlagajo gospodarji rudnikov. Ni treba posebej poudarjati, da so naleteli pri delavstvu na odločen odpor.

Zastopniki rudarskih delavcev so odklonili ta predlog in vsled tega je prišlo do splošne stavke vseh premogovnih rudarjev. Ker vztrajajo gospodarji rudnikov brezpogojno pri svojem sklepu, je prav verjetno, da so nalašč izzvali stavko, da poseže vmes vlada.

Tudi če bi delavci sprejeli predlagano znižanje plač, bi stvar ne bila še rešena, kakor bi se komu zdelo. Znižanje plač pomeni obenem zmanjšanje kupne moči delavstva. 1,200.000 delavcev pomeni okoli 4 in pol miljone ljudstva, t. j. približno desetino vsega angleškega prebivalstva. Delno obubožanje, ki bi nastalo vsled zmanjšanja dohodkov, pri tako ogromnem delu prebivalstva pa ne more ostati brez posledic na panoge gospodarskega življenja dežele. Prodajalci živil, oblek itd. bodo prvi to občutili. Manjša poraba pa ima za posledico nove omejitve v izdelovanju, torej zopet zapiranje tvornic in naraščanje brezposelnosti. Država bi morala plačevati ogromne vsote v obliki podpor brezposelnim delavcem.

To bi bila torej le slaba rešitev. Zato predlaga tajnik rudarske delavske zveze, naj nakaže država gospodarjem rudnikov državno podporo, da bodo zamogli 6 mesecev prodajati premog pod lastno proizvajalno ceno. Med tem časom se bo domača industrija toliko opomogla, da bo brezposelnost deloma izginila, cene izdelkom se bodo naravnim potom znižale in tedaj še-le bi bil čas za znižanje plač, ki bi se lahko izvedlo brez nevarnosti, da se zruši ravnotežje v domačem gospodarstvu.

Seveda bi bilo treba prej dobro premisliti, če bi taka rešitev zares ugodno razvozlala ta gordijski vozel. Kajti zelo verjetno je, da bi tudi druge države s premogovno produkcijo segle po istem sredstvu. Ena teh držav je na pr. Francija. Pred vojno je uvažala premog iz Angleške, danes pa ga ne potrebuje več. Alzacija in Lotaringija, Saarska kotlina in nemški mesečni prispevek zadostujejo v polni meri francoski industriji. Z novimi zasedbami v ruhrski kotlini si je Francija zagotovila stalni monopol nad važnimi nemškimi rudniki. Zato ima danes obilo premoga na prodaj in je stopila v vrsto angleških tekmecev.

V zadnjem času se oglašajo pogosto kritike proti politiki Lloyd Georgea, ki se je dal voditi od blaznih francoskih imperialistov. Ta politika je v prvi vrsti kriva vsem današnjim krizam na gospodarskem polju. Gibanje rudarskega delavstva, ki se bori proti gospodarjem rudnikov, je le naravna posledica angleške politike, ki je sledila francoski povojni politiki. Angleška se je postavila v vrsto kontinentalnih držav ter postala imperialistična država v kontinentalnem zmislu.

To so očitanja, ki jih mora Lloyd George poslušati. Vsekakor so se začele prav občutno kazati posledice te politike tudi na Angleškem. Od nemške revščine ne morejo Angleži bogateti, pač pa postajajo težave dan za dnem večje. Stavka rudarjev, ki je izbruhnila, je resen opomin političnim mogotcem, ki mislijo, da se dajo zamotana vprašanja rešiti z vojaškimi ukazi in bojnimi pohodi.

Domače vesti

K dogodkom v Krnici. Nepričakovano je prišlo v južni Istri do jako resnih dogodkov, ki utegnejo imeti še žalostne posledice za prizadeto ljudstvo. Za nas so ti dogodki še posebno žalostni, ker se odigravajo v tistem delu vodnjanske občine, ki je obljudena izključno od našega ljudstva.

V boljše razumevanje vzrokov, ki so v glavnem dovedli do tega tragičnega položaja, naj služijo nastopna pojasnila:

Glavno pozorišče krvavih dogodkov minulih dni je takozvana »Proština« pri Krnici. To je obsežna ravan rao skalovitim kvarnerskim obrežjem in šteje le petorico ali šestorico malih hrvatskih vasi, ki so zvezane med seboj le po vijugastih kolovozih, ki se vlečejo med skalovjem in dolinami. Med vasmi se nahaja neprodirno grmičevje in goščava. V kolikor je ta žalostni svet porabljiv za nasade, se nahajajo tam mala polja in vinogradi. To vodnjansko »Proštino« je zadela v zadnjih letih marsikatera nesreča. Ob začetku vojne se je gradil ravno tu zunanji obrambni pas puljske trdnjave, kar je uničilo marsikatero polje. Spomladi leta 1915. so avstrijska vojaška oblastva pred izbruhom vojne z Italijo popolnoma izpraznila vsa ta sela. To se je izvršilo v naglici in z neverjetno brezobzirnostjo. Tako je bilo to nesrečno ljudstvo, ki je potem štiri leta trpelo po vseh možnih taboriščih Avstrije in Ogrske, ob svojem povratku v poletju 1918 popolnoma obubožano in je našlo doma le golo zidovje brez pohištva, brez živine; oropano je bilo svojega imetja, ostala so mu le opustošena polja. Tedaj je paševal v Vodnjanu tisti zloglasni Steiner, ki ni tem nesrečnim beguncem ob njih povratku nudil nikakršnih sredstev in jim ni dal nobene pomoči!

Skoro neumljivo je, kako so ti reveži preživeli te čase. S trudom so se ohranili do današnjega dne na tem najžalostnejšem kosu istrske zemlje. Tako si človek lahko razloži, da je to izmučeno, izmozgano in razdraženo ljudstvo seglo po obupnih sredstvih. Omeniti moramo še dve važni okolnosti.

Vse tiste vasi na obširni »Proštini« so dobile šele pred par leti svojo šolo v Malih Vareških; z druge strani so pod pritiskom vodnjanskih fanatikov naši razumniki (duhovniki, učitelji, dijaki), torej najtreznejši elementi morali zapustiti te kraje in ubogo ljudstvo je bilo še bolj prepuščeno samo sebi nego prej.

Razen tega se je v sosednji Labinščini, kamor hodijo ljudje delat, razvilo znano rudarsko gibanje, ki je dovedlo po poročilih italijanskega tiska do nekake »boljševiške republike«, ki traja že blizu 5 tednov. Tudi ti dogodki na Labinjščini vplivajo brezdvomno globoko na razburljivo dušo sosednih Istranov.

Iz navedenega je torej razumljivo, kako se je moglo v tistih krajih razviti napeto in razdraženo razpoloženje.

Ker torej v onih krajih ni več nobenega vplivnega razumnika, je tisto trdovratno podtikanje v laških listih — da je sedanje gibanje in cel upor plod nacionalističnih agitatorjev — le tendenciozno in zlobno hujskanje. Ravno nasprotno je resnica: to nesrečno, popolnoma obupano ljudstvo se je vzdignilo samo od sebe, ker je bilo oropano vsakega duševnega vodstva!

O tem naj razmišljajo vsi oni poročevalci laških listov, ki iščejo krivce tam, kjer jih ni. Uvažujejo naj gornja pojasnila, da bodo znali prav in pravilno presojati dogodke in pojave v življenju našega trpečega istrskega naroda. Dokler pa je tem ljudem več do senzacionalnih pretvarjanj in do sumničenj nego pa do resnice, do tedaj so nesposobni, izgovoriti merodajno sodbo o istrskem ljudstvu. Dolžnost oblastev pa je, da se drže resnice in uravnajo svoje zadržanje po resničnih razmerah. Edino kdor je brez predsodkov, more pravilno urediti razmere med dvema plemenoma naše dežele.

»Piccolo« in dogodki v Krnici. Da bo »Piccolo« opisoval te dogodke tedenciozno, in sicer z namenom, da bi zvalil krivdo izključno le na naše ljudstvo, na to smo morali biti pripravljeni. Kdo bi pričakoval, da bi se ta list izneveril samemu sebi, svoji minolosti, svojim metodam, kadarkoli se mu ponuja prilika, da more črniti naš narod in ščuvati italijansko javnost proti njemu?! Tako govori tudi sedaj o »jugoslovenskem denarju«, o »panslavističnih agitatorjih« in vprašuje zlobno, od kod da so dobili »uporniki« sredstva za ta upor?! Zanimivo in značilno pa je, kako v svojem včerajšnjem komentarju na drugi strani lista pada v kričeče protislovje z opisovanjem dogodkov na prvi strani. Tu opisuje na dolgo in široko in v kričečih barvah, kako velikanski obseg je zadobil upor; na drugi strani pa bi hotel trditi, da je ves upor le delo malega števila agitatorjev, dočim je ogromna večina ljudstva zadovoljna s sedanjim stanjem! Ljudje božji, povejte nam: kako je možno, da bi kak »upor« zadobival velikanski obseg, če ogromna večina ne soglaša z njim?! In potem, ko je na prvi strani do sitega opsoval in oklevetal naše ljudstvo, zavija v uvodu svojega komentarja svetohlinsko svoje oči, češ da tudi na njihovi strani vsi žele, da bi prišlo v naši deželi do »ravnovesja«, **če že ne do sporazuma med Italijani in Slovani!** »Piccolo« pripoveduje: »Jasno je, da ne more biti v interesu obeh narodnosti, da se Julijska Benečija spremeni v pozorišče neprestanih bojev, kjer bi se na strele iz samokresov odgovarjalo s streli iz pušk .... Komu koristijo te balkanske metode, ki podžigajo protiitalijansko sovraštvo?« — Na to kaže na »panslavistične agitatorje«, ter tako posnema stare — avstrijske metode! In povprašuje »Komu na korist?« ter kaže tudi na list — »Edinost«. Beseduje, da sedaj priznavamo »dovršeni čin« in da govorimo o enakih pravicah in dolžnostih z Italijani. Vendar ne more verjeti naši besedi, ker govorimo dan na dan v »robstvu«, ne da bi — tako govori lojalni »Piccolo« — navajali konkretnih dokazov. Da podkrepi svojo nevero, prihaja na dan s postopanjem z Italijani v — Dalmaciji! Kakor da bi bili mi odgovorni za to, kar se dogaja v Dalmaciji! Jasnejše ni mogel pokazati »Piccolo« svoje zadrege! Na koncu pravi: »Mi ne potrebujemo nikakih iredentizmov. Petintrideset miljonov nas je proti pol miljonu in zato se bomo znali braniti. V interesu Slovanov samih pa je, da s streli iz samokresov ne naganjajo velike italijanske mase k najostrejšim oblikam narodnega »boja!« — Če bi bil »Piccolo« pošten list, bi naslovil to besedo na drugo stran! In če bi bil »Piccolo« pošten list, ki mu je res na srcu narodni mir v deželi in pa skladno sožitje med obema plemenoma, bi — mesto da piše drzna sumničenja in obrekovanja — trezno, stvarno zasledoval vzroke takim izbruhom in bi odkrito govoril **na vse strani!** Ker pa skuša le eno stran obremenjati s krivdo, dočim drugo stran razbremenja vsake krivde in vsake odgovornosti, kaže, da ni pošten list in da je vsaka njegova baseda o potrebi pomirjenja duhov in ublaženja nasprotstev med obema plemenona — le zgolj hinavstvo! **Take metode v resnici le podžigajo narodne boje.** Če kdo, smo mi, ki obžalujemo iz globine srca, kar se je dogodilo v Krnici. V prvo zato, ker je teklo največ naše krvi, v drugo pa zato, **ker res želimo, da bi prišlo do trajnega pomirjenja duhov med nami in Italijani!!** Kdor hoče — to ponavljamo gospodi pri »Piccolu« — reševati spore, mora mirno in stvarno presojati vzroke, ki so dovedli do sporov! Kdor pa spušča zastrupljene pušice le na eno stran, ta noče miru in **pada le nanj odgovornost,** če se spori nadaljujejo in poostrujejo!!

Fašisti delajo hišne preiskave. V torek zvečer ob 9. uri so vdrli fašisti v dvorano konsumnega društva v Rojanu, kjer je imel ravno pevski zbor Glasbene Matice svojo vajo. Obnašali so se kakor činitelji varnostnega oblastva ter brskali po prostorih. Nato so odšli in čakali do konca vaje pred gostilno konsumnega društva. Ravno ko so pevci in pevke odhajali, so se pojavili orožniki, ki so izvršili na pevcih osebno preiskavo, da bi našli prepovedano orožje ali kako sumljivo listino. Našli niso seveda ničesar.

»Kaj čuden korak«. Pod tem naslovom priobčuje list »Der Tiroler« dopis iz Trbiža, ki pripoveduje, kako je občinski predstojnik »nemške« občine Weissenfels (Bela peč), ki je pripadala poprej h Kranjski, brez vsakega razloga in brez vednosti občinskih odbornikov, torej samovlastno, predložil civilnemu komisariatu prošnjo, naj se ime občine, ki je tisočletnega izvora, črta iz seznama nemških krajevnih imen in naj se nadomesti s krajevnim imenom »Roma Alba«. Dopisnik napada srdito občinskega načelnika Maly-ja, o katerem pravi, da je znan kot — vnet »Jugosloven!« Gospod Maly da more sicer samega sebe prekrstiti, tudi v »Piccola«, če hoče, vendar mu morajo »Weissenfelžani« glede občine odločno pojasniti, do kam segajo njegove pravice! Toliko za sedaj, drugo bo — pravi dopisnik — sledilo. — Slučaj je res zanimiv in značilen. Umevamo jezo Nemcev. To njihovo zgražanje bi bilo tudi popolnoma opravičeno, če bi bila občina Bela peč res od davnine nemška. V resnici pa je bila le nasilno ponemčena. In Nemci naj ne pozabljajo, kako so oni sami nezmiselno in naravnost neumno ponemčevali imena naših slovenskih krajev. Sedaj pa občutijo, kako to boli, se zgražajo. Sicer pa priznavamo, da je čin župana v Beli peči — če je resničen — res dokaj »čuden korak!!« Morda bi bila primerna kaka druga ostrejša beseda.

Glasbena Matica. Drevi ob 19'30 bo odborova seja.

Uradne vesti

Tedenski stroški v marcu 1921. Magistratni statistični urad je izračunil, koliko je porabila in potrošila v Trstu v mesecu marcu 1921 v enem tednu družina, obstoječa iz dveh odraslih in treh otrok: kruha 10 kg po 1'20 liro = 12 lir, t. j. 4'52% vseh izdatkov; riža 2'50 kg po 2'20 liri = 5'50 lir, t. j. 2'07% vseh izdatkov; testenin 1'60 kg po 2'50 liri = 4 lire, t. j. 1'50% vseh izdatkov; krompirja 3 kg po 0'90 lire = 2'70 liri, t. j. 1'02% vseh izdatkov; suhega fižola 0'5 kg po 3'20 lire = 1'60 liro, t. j. 0'60% vseh izdatkov; sočivja 4 kg po 2'05 liri = 8'20 lir, t. j. 3'09% vseh izdatkov; slanine 0'5 kg po 15 lir = 7'50 lir, t. j. 2'82% vseh izdatkov; masla 0'4 kg po 17 lir = 6'80 lir, t. j. 2'56% vseh izdatkov; olja 0'2 l po 12 lir = 2'40 liri, t. j. 0'90% vseh izdatkov; sira 0'5 kg po 24 lir = 12 lir, t. j. 4'52% vseh izdatkov; mleka 6 l po 2 liri = 12 lir, t. j. 4'52% vseh izdatkov; govejega mesa 2'50 kg po 11'20 lir = 28 lir, t. j. 10'54% vseh izdatkov; jajc 12 kosov po 0'60 lire = 7'20 lir, t. j. 2'71% vseh izdatkov; prekajenega mesa 0'30 kg po 28 lir = 8'40 lir, t. j. 3'16% vseh izdatkov; sladkorja 0'80 kg po 8'50 = 6'80 lir, t. j. 2'56% vseh izdatkov; pražene kave 0'15 kg po 23 lir = 3'45 lire, t. j. 1'30% vseh izdatkov; suhega sadja 0'50 kg po 5'56 lir = 2'78 liri, t. j. 1'05% vseh izdatkov; vina 7 l po 4'80 lire = 33'60 lir, t. j. 12'65% vseh izdatkov. Vsega skupaj je potrošila družina za prehrano 164'93 lir, t. j. 62'09% vseh izdatkov. — Razen tega je potrošila v enem tednu: za oblačilo 32'16 lir, t. j. 12'11% vseh izdatkov; za kurjavo in razsvetljavo 26'91 lir, t. j. 10'13% vseh izdatkov; za stanovanje 14'30 lir, t. j. 5'38% vseh izdatkov. Vsega skupaj je torej izdala 265'63 lir, t. j. 100% vseh izdatkov. Ako vzamemo stroške v mesecu juliju 1920 za podlago 100%, potem znašajo sorazmerno stroški v avgustu 1921 100'52%, v septembru 104'98%, v oktobru 107'65%, v novembru 115'32%, v decembru 118'94%, v januarju 1921 117'36%, v februarju 115'79%, v marcu 119'76%.

Natečaj za štipendije. Koncem šolskega leta 1920/21 se otvori natečaj za 5 dijaških štipendij v letnem znesku 500 lir. Štipendije sta ustanovila zakonska Bazilij in Margerita Cassab v spomin svojega nepozabnega sina Graziadija za potrebne dijake mestne realke »Galileo Galilei«. V poštev pridejo dijaki vsake narodnosti in veroizpovedanja, ki so dovršili z odliko najmanj 1. tečaj. Prednost imajo sorodniki ustanovnikov. Komur je štipendija podeljena, jo obdrži do konca svojih študij na imenovanem zavodu, samo da se izkaže vrednega. — Prošnji se morajo priložiti krstni list, domovnica, ubožni list, šolsko spričevalo zadnjega leta ter eventuelno dokazilo, da je prosilec sorodnik ustanovnikov. Prošnje se morajo vložiti do 22. aprila 1921 pri vložnem uradu mestnega magistrata. — Trst, 5. aprila 1921. — Mestni magistrat tržaški.

Iz tržaškega življenja

Predrzen nočni roparski napad v vili v ulici M. Buonarotti. V ulici Michelangelo Buonarotti št. 21 stoji vila s krasnim vrtom, ki je last g. Viljelma Kaderaneka. V prvem nadstropju vile stanuje Kaderanek, v pritličju pa zakonska 34letni Peter Krevičič in njegova 24letna žena Ada.

Včeraj ponoči se je izvršil v omenjeni vili predrzen roparski napad, ki spada v takozvano »črno kroniko«. Žrtvi tega roparskega napada sta postala Peter in Ada.

* * *

Iza vogla ulice D. Rossetti so se prikazale v noči od 5. na 6. t. m. približno ob 2. uri štiri temne postave, ki so se plazile proti zidu, ki obdaja vrt. Med seboj so se na tihem pogovarjali ter se ozirali na vse strani, da bi se prepričali, ali jih kdo ne vidi. Pogostoma so vrgli pogled na razsvetljeno okno. Pred zidom vrta so čakali toliko časa, dokler ni ugasnila v vili luč. Potem so pa počasi in oprezno drug za drugim preprezli zid. Nato so šli počasnih in tihih korakov proti hiši. Šum, ki so ga povzročali koraki, so zakrivale kakor nalašč ciprese, ki so v burji neprestano škripale. Eden izmed neznancev je potegnil iz žepa več ponarejenih ključev ter odprl z njimi hišna vrata. Nato so šli po stopnicah v pritličje, kjer stanuje družina Krevičič. Tudi tu so odprli s ponarejenimi ključi vrata stanovanja ter prišli v spalnico g. Petra in Ade. Ker sta oba trdno spala, nista slišala prihoda tolovajev. Eden izmed tolovajev je prižgal žepno električno svetilko, da bi videl, kje spita Peter in Ada. Drugi trije tolovaji so držali v rokah bodala, da bi zabodli oba. Natihoma so stopili k postelji: dvignili bodala ter zabodli Petra v grlo, Ado pa v noge. Nato so iskali po stanovanju zaklade. Ropot, ki so ga povzročili tolovaji, je slišal g. Kaderanek in njegov sin. Hitro sta vstala ter se napravila. Ko so slišali predrzni roparji korake v prvem nadstropju, so pograbili v naglici suknjo g. Krevičiča, da ne odšli praznih rok. V vrtu so preiskali suknjo. V njej so našli samo zlato uro in verižico. V suknji je bila tudi listnica, ki je pa niso našli. Uro in verižico so vzeli, suknjo vrgli proč ter urno pobegnili v temno noč. G. Kadersneka je šel v Krevičičevo stanovanje, da bi se prepričal, kaj se je zgodilo. Ko je videl strašen prizor, je šel po orožnike. Njegov sin je pa pozval zdravnika rešilne postaje, ki je odpeljal oba ranjenca v mestno bolnišnico. Njuno stanje je obupno. Na lice mesta je prišla tudi preiskovalna komisija. O tem dogodku je bila obveščena policija, ki zasleduje predrzne tolovaje. Isto noč sta bila aretirana dva mladeniča, ki sta stala pred zidom. Mladeniča sta trdila, da ne vesta nič o roparskem napadu. Ker je proti njima sum, sta bila odvedena v zapor. V zaporu bosta ostala toliko časa, dokler se ne pojasni vsa zadeva. Zasledovanja se pridno nadaljujejo.

Nabil jo je. Včeraj dopoldne je tolkla vratarica Katerina Klaučer, stanujoča v ulici Boccaccio št. 3, preproge na stopnicah. Njenemu možu pa to ni ugajalo. Nabil jo je tako močno, da je morala Katerina iskati pomoč na rešilni postaji.

Vesti iz Goriške

Veselica v Lomu. Da so Lomjani ljudje na svojem mestu, smo se lahko prepričali o priliki zbirke za sklad »Goriške Straže« in »Edinosti«. Danes morem poročati še nekaj bolj razveseljivega. Lomski fantje in dekleta so priredili na velikonočni ponedeljek v Lomu veselico. To je bila v Lomu menda prva veselica. Na sporedu, ki se je razpošiljal z vabilom na udeležbo, sem čital, da se bodo pele pesmi, katere precej težke pesmi za mešani zbor in da se bo igrala tudi dvodejanka »Anarhist«. Ker poznam to našo gorsko vasico, sem bil radvoeden, kako se bo pelo in kako se bo igralo. Zato sem se napotil v ponedeljek zjutraj z nekaterimi tovariši v Lom. Veselica je pričela ob 4. pop. Najprej sem bil prijetno presenečen, ko sem videl na odru lepo število pevcev in pevk, bilo jih je kakih štirideset. Toda kdo naj popiše moje začudenje, ko se oglasijo prvi ubrani akordi. Če že nisem pričakoval tako velikega števila pevcev in pevk, sem še manje pričakoval tako petje. Zbor je nastopil tako lepo, kakor nastopajo le zbori, ki se vadijo leta in leta. Ne vem, komu naj gre večje priznanje: ali mlademu pevovodji ali vrlim pevcem in pevkam. Taka mala vasica je lahko po vsej pravici ponosna na svoj prvi uspeh. Slišal sem že marsikateri zbor, pa še nikjer nisem bil tako zadovoljen, kakor sem bil zadovoljen z lomskim zborom. Ima prav dober pevski material. Posebno lepo zvenijo ženski glasovi, ki so se v pesmih »Igra kolo« in »U jesenskej dugej noči« zelo dobro izkazali. Prva pesem se je morala trikrat ponoviti, tako je prevzela poslušalce. Rad bi jo bil poslušal še četrtič in petič. Tudi igralci so igrali prav dobro; nekateri so pogodili svoje vloge tako, da boljše ni mogoče. Želim, da bi nam Lom podal v kratkem zopet kaj enakega in sem prepričan, da prihodnja veselica ne bo prav nič zaostajala za to prvo.

Udeleženec.

L'Azione se imenuje nov list, tednik, ki je začel izhajati v Gorici in prinaša koj v prvi številki članek, posvečen Mosconiju. Izhajal bo vsako sredo. Bo, kot se vidi, glasilo goriških fašistov in njih bratov. — Vendar se list očividno sramuje incidenta v Ogleju in pravi, da so bile besede, ki jih je rabil Graziani proti nadškofu, presurove. Vendar!

O vojni odškodnini govoré po Gorici mnogo; saj ljudje že dovolj dolgo čakajo, da se jim končno izplača. Baje se je bil podal župan Bombig v Rim, da izposluje kaj v tem oziru. Govoré, da bo zdaj vse kmalu izplačano. Bomo videli!

»Mica Kovačeva, pila, nič plačala«, se je pojavila pred par dnevi v gostilni Brezigar na Oslavju v osebi nekega Kraščeka. Vsi so pili poleg njega, sam najbolj; račun, ki je znašal nad 23 lir, pa je hotel poravnati z begom. Ko se mu to ni posrečilo, se je hotel znositi nad gostilničarko. Danes premišljuje v goriških zaporih, da je vendarle najbolje, da plača, če že pije.

Tatovi ne počivajo nikoli. V trgovini Pertoč v ulici Mazzini so ukradli pisalni stroj in druge stvari v vrednosti 2000 lir. — V prodajalni Foscacini so pokradli blaga za 400 lir vrednosti.

Nekateri vzroki velike draginje.

Cene, ki so dosegle že neznanske višine, se nočejo ustaliti. Če izvzameno nekatere industrijske izdelke, moremo na splošno trditi, da cene rastejo. Veda narodnega gospodarstva nas uči, da moramo splošno menjavanje cen pripisovati spremembi vrednosti denarja. Kako neki ne, ko vemo, da se stroj, ki tiska bankovce, nikoli ne ustavi, in da delavci, ki so okrog njega nameščeni, nikdar ne stavkajo. In tako so papirnate lire preplavile vso deželo. A to še ni edini vzrok draginje.

Imejmo pred očmi tudi dejtvo, da je produkcija v primeri s predvojno dobo silovito padla; kmetijskih pridelkov in tovarniških izdelkov je vedno manj. Zakaj? Osemurni delavnik je stopil na mesto deset ali dvanajsturnega in tudi intenziteta, jakost dela se je znižala. Človek ni le telesno ošibel, ampak je še bolj izgubil vojno in veselje do dela, ki ga je pred vojno odlikovalo. Stvarnost je ta-le: dela se manj in z nekako upehanostjo, zato je ponudba na trgu skrčena. Najlepše se to opaža na deželi. Pred vojno so proizvodniki pošiljali dan na dan potnike po deželi, kjer so na podlagi vzorcev ponujali svoje pridelke in izdelke za tekmovalne cene. Zdaj? Trgovec, obrtnik konsument mora sam k proizvodniku in robo iskati. Čim manj blaga, tem dražje je.

Skrčila se je ponudba, nasprotno pa raste in raste povpraševanje. Kako to? Ljudstvo se je navadilo uživati. Sedaj čuti potrebe, ki so mu bile pred vojno neznane. Danes se neznanski več kadi kakor pred vojno. Na kmetih kuhajo mnoge gospodinje zvečer čaj, ki je bil prej nepoznan. Prav lepo mi je povedala gospa Muhova v Lokvi, ko je dejala: „Preje so se vozniki, ki vozarijo iz Brkinov, s Pivke v Trst, zadovoljevali v

naši gostilni s kruhom in vinom, poredkoma so zahtevali sira, zdaj pa naročajo meso". Manj dela, več jela: cene morajo rasti.

Da hoče svet več uživati kakor preje, kaže tudi tržaška statistika. Vzemimo dve leti, v katerih je bilo prebivalstvo pri isti številni moči. Leta 1913 je štel Trst 239 tisoč, leta 1920 pa 238 tisoč duš. Leta 1913 so tramvajske družbe prodale 13 miljonov listkov, 1920 pa 16 milion. voznic Vsak Tržačan se je vozil tačas povprečno 55 krat, lani pa 67 krat. In vendar je Trst — prostorno — razmeroma majhno mesto, zato je vožnja s tramvajem večkrat bolj luksus kot potreba. Leta 1913 so uvozili v mesto 136 tisoč hektolitrov vina, lani pa 201 hl. Tačas ga je spil vsak Tržačan povprečno 56 l, lani pa 78. Če hočemo primerjati „revščino" leta 1913 in 1920, poprašajmo ravnateljstvo mestne zastavljalnice Leta 1913 so zastavili Tržačani 557 tisoč predmetov, 1920 pa samo 154 tisoč. Z drugimi besedami povedano: narod hoče več uživati in manj delati. Zato je bivši prvi minister Nitti popolnoma prav rekel, ko je iskal izhoda iz krize: „Več delati, manj zapravljati."

Tudi samogoltnost proizvodnikov, tovarnarjev je sokriva, da rastejo cene. Industrijci, ki so delali med vojno bajne dobičke, se ne zadovoljujejo z zmernimi zaslužki. Naj navedem iz svojega članka, ki sem ga priobčil v „Zborniku" 1920 str. 180, sledeče številke. Tvornica motorjev „Demmler" je imela čistega dobička 1914 leta 10 in pol miljonov mark, 1915 l. 12 miljonov, 1916 l. 30 in 1917 l. 33 in en četrt miljonov mark. Glasilo italijanske duhovščine F. A. C. I. (Siena, 20. marca 1921.) je navedlo sledeče dejstvo. Duhovniška zadruga za nabavo blaga v Italiji prodaja članom tri vrste črnega blaga: najfinejše blago po 50·60 lir meter, srednje po 49·75 in navadno po 42·85, pri tem so poštni stroški že zapopadeni. V tržaških trgovinah pa te stane tako blago 80 do 160 lir meter! Pohlepnost industrijcev in posredovalcev je nenasitljiva.

Navesti sem hotel le par vzrokov današnje draginje. Že iz teh je razvidno kako težka je naloga, ki čaka one, ki jim je poverjena skrb za blagor narodov. Ureditev razmerja mej delom in kapitalom bo pripomogla do delne rešitve težavnega vprašanja, a nič manj važno ni dejstvo, da ne pridemo nikdar v normalne razmere, ako se ne bo prerodilo ljudstvo tudi v smislu, da bo spoznalo, da sta d e l o in t r e z n o s t nujna pogoja za gmotno in moralno blagostanje vsakega naroda. Virgilij Šček.

Gospodarstvo

— **Stalna češkoslovaško - italijanska gospodarska komisija v Trstu.** List »Sole« javlja, da se vršijo pogajanja, ki imajo namen, ustanoviti v Trstu stalno gospodarsko komisijo, ki bo sestavljena iz zastopnikov kraljevine Italije in češkoslovaške republike. Komisija bo imela nalogo, rešiti na kratek način vse sporne točke glede rabe tržaške luke po Češkoslovaški.

— **Likvidacija kompenzacijskih pogodb med Jugoslavijo in Avstrijo.** »Agramer Tagblatt« javlja, da je sklenila jugoslovenska vlada, likvidirati vse kompenzacijske pogodbe med Jugoslavijo in Avstrijo.

— **Izmenjava kronske valute v jugoslovenskem delu Dalmacije.** Jugoslovenski ministrski svet je sklenil, poslati v Dalmacijo komisijo, da prouči vprašanje izmenjave nekdanjih avstro-ogrskih kronskih novčanic v jugoslovensko valuto in stavi tozadevne predloge.

— **Ves prometni, luški in gradbeni material,** ki se nahaja v po Italijanih zasedenem dalmatinskem ozemlju, je sklenila jugoslovenska vlada nakupiti.

Mednarodni železniški promet in Jugoslavija. Kakor javljajo iz Rima, se je te dni vršila tam mednarodna železniška konferenca. Predsedoval ji je bivši italijanski poslanik v Londonu markiz Imperiali. Na konferenci so bile zastopane sledeče države: Anglija, Francija, Italija, Grška, Belgija, Romunska in Jugoslavija. Konferenca je sklenila, da se vpelje vlak Pariz - Praga - Varšava, ki bo vozil enkrat na teden, ter da bosta imela vlaka Paris - Zürich in Dunaj - Bukarešt od 1. julija 1921 dalje spalne vozove. Razen tega se je sklenilo, da se uvedejo dnevni vlaki med Nizozemsko in Belgijo ter Bukareštom čez Dunaj. Vlade, ki so na konferenci sklenjeno konvencijo podpisale, so se obvezale zajamčiti: 1. Dnevni promet Simplon - Ekspressa iz Pariza do Vinkovaca ter dnevnega voza iz Vinkovaca v Budimpešto. 2. Štirikrat na teden poštni promet med Lyonom in Bukareštom čez Trst in Vinkovac. Na konferenci se je razpravljalo tudi o direktni zvezi med Belgijo in Italijo, kakor tudi med Parizom in Carigradom ter Atenami. Kot bo vozil v bodoče Simplon - Express, še ni končnoveljavno določeno.

Nov vozni red orientskega ekspresa. Pri pogajanjih glede ureditve mednarodnega prometa ekspresnih vlakov v Rimu se je sklenilo, da bo simplonski ekspres, ki je dosedaj vozil 3krat na teden med Parizom in Carigradom, vozil odslej vsak dan. Ekspresni vlak iz Ostende, ki je vozil do Dunaja, bo podaljšal vožnjo do Bukarešte, in sicer v smeri Bruselj - Dunaj - Budimpešta - Bukarešta s postransko progo v Belgrad.

Kriza v industriji na Slovenskem. Za cinkarno namerava tudi tovarna posode Westen v Gaberju pri Celju omejiti obrat v večjem obsegu. Vzrok za to je baje, ker ima nakopičeno veliko množino blaga, katerega ne more razprodati.

Zveza med Renom, Majnom in Donavo. V Nemčiji se pečajo z načrtom, kako bi se ustvarila zveza med rekami Ren, Majn in Donavo. S to zvezo bi dobila Jugoslavija vodno zvezo s Severnim morjem, oziroma z zapadno Nemčijo in Holandsko.

Objavljamo nekoliko podrobnosti o tem načrtu, ki je izredne važnosti za prometne razmere jugoslovenske države in ki bi zadobil še večjo važnost zanjo, ako bi se poleg tega izvedla zveza Donava - Jadransko morje in vrhutega še nameravana vodna zveza Donava-Morava - Vardar - Egejsko morje. Če se izvrše vsi ti načrti, bi imeli za posledico, da bi precejšen del blagovnega tranzitnega prometa Srednje Evrope, namenjenega za Jadransko, Egejsko in Črno morje, šel preko ozemlja jugoslovenske države in istotako od teh morij v Srednjo Evropo, da ne govorimo o blagovnem prometu jugoslovenske države v Srednjo Evropo in v štiri morja.

V Frankfurtu je izvajal dr. Hitter, sekcijski svetnik v bavarskem prometnem ministrstvu, da je stara misel zveze Ren - Majna - Donava zadobila vsled političnih sprememb tako privlačno silo, da se le more več govoriti o nemški, nego o evropski zadevi. Izdelan je načrt in financiranje kanala je zajamčeno z izkoriščanjem vodnih sil. Nič manj, nego 358.000 konjskih sil, enako 2 miljardam kilovatnih ur na leto se da zadobiti ob vodni poti. Prometno-gospodarske posledice se danes komaj dajo pregledati Deset držav bo vezala vodna pot in to države z izredno različno gospodarsko organizacijo. Opozarjati je le na industrijska ozemlja Rheinlanda in Westfalske-Belgije, Luksemburga in Lotaringije kakor tudi na rodovitno zemljo Madžarske, Jugoslavije, Rumunije in Bolgarske, katere razpolagajo z velikimi prebitki poljedelskih pridelkov. Frankfurt bi postal posredovalec za trgovino med zapadno in južno Evropo. Gradnja kanala bi bila za to mesto zgodovinskega pomena.

Z izvedbo vodne zveze Donava - Jadransko morje bi se pridobilo 50.000 konjskih sil električne sile, kar bi znašalo okolo 160 miljonov kilovatnih ur. Ako bi se izrabila vsa ta sila za vodne industrije, za pogon železnic in za razsveljavo, bi s tem bili pokriti režijski stroški vse naprave, proračunani na letnih kron 128,000.000.

Financiranje te vodne poti, ki bi zahtevalo okroglo 1500 miljonov kron, ne bi moglo delati težav. 1500 miljonov kron pomenja 150 miljonov francoskih frankov oziroma 37 miljonov 500.000 švicarskih frankov ali 10 miljonov dolarjev. Ako bi jugoslovenska država v varnost potrebnega inozemskega posojila zastavila vso napravo, bi lahko privabila inozemski kapital ter bi pri tem imela še ta dobiček, da bi pozneje vrnila posojilo, najeto v danes dragi valuti, v tuji valuti, ki se bo nedvomno izdatno pocenila v razmerju k jugoslovenski valuti. Čimprej se delo začne, tem večja bo korist jugoslovenske države iz inozemskega posojila.

IVAN BALOH:

Moje večerne misli

Žebelj je majhna reč, pa je zabil že velikane duha za večno.

*

Na vojaškem neznanem grobu se je izjokala že nešteta trpeča, ločena duša, ker ni mogla do pravega.

*

Ko sem videl na bojnem polju po dveh letih nepokopano človeško glavo, sem čul iz nje vprašanje: Zakaj nima moderni svet toliko kulture in hvaležnosti, da bi me vsaj pokopal v rahlo, globoko zemljo, da bi se izpočila in iztrohnela, in zakaj pusti, da joka nad menoj samo rosa neba?

*

Nešteto je križev, ki so postavljeni ob cestah in potih, kjer hodijo ljudje. Če bi postavili vsi trpeči svoje križe, je ni ceste na svetu, ki bi mogla vse sprejeti.

*

Kaj je za človeka najboljše, da ne vé? — Kdaj bo umrl!

Borzna poročila.

V Trstu, 6. aprila 1921.

Tečaji:

Jadranska banka	390
Cosulich	382
Dalmatia	330
Gerolimich	2100
Libera Triestina	618
Lloyd	1725
Lussino	1200
Martinolich	250
Oceania	410
Premuda	440
Tripcovich	410
Ampelea	605
Cement Dalmatia	380
Cement Spalato	380

Tuja valuta na tržaškem trgu:

V Trstu, 6. aprila 1921.

Neprepečatene krone	4.— 5.—
avstrijsko-nemške krone	3.75— 4.—
češkoslovaške krone	32.— 32 50
dinarji	67.— 68.—
leji	33.— 33.50
marke	38.50— 39 25
dolarji	22.80— 23.
francoski franki	165.— 165.50
švicarski franki	405.— 410.—
angleški funti papirnati	91.— 91.50
angleški funti, zlati	102.— 104.—
rubli	12.— 13.—
napoleoni	80.— 82.—

Švicarski tečaji

ŽENEVA, 5. Lira 23'90, marka 9'3575, avstr. krona 1'515, angl. funt 22'585, fr. frank 40'40, dolar 5'7737.

Slava Burger
Alberto Merlo
danes poročena (285)
Trst, 7. aprila 1921

MALI OGLASI

KOLO se proda, skoraj novo, znamka »Dürkop«, kolesa lesena, cena 360 lir, v nedeljo, dne 10. t. m. v Koprivi št. 3. 552

KRASNA, nova, lakirana kuhinja se proda. Via Molino a Vento št. 35, pritličje (496

KOLESA »Puch Apolo Bianchi« prodaja á 600 L trgovina dvokoles in šivalnih strojev na Opčinah. 551

GOSPODIČNA, poštena, brez starišev, bi vstopila v službo kot družabnica ali oskrbnica, samo za hrano. Naslov pri upravništvu. 550

ŠIVALNI STROJ »Singer«, že rabljen, se proda. Androna Romagna 2, pritličje. (548

OKNA, vrata, protiokna, 2 razni tehtnici, oprema za prodajalno, sodčki, mlin na roko in 2 kopelji iz cinka. Kosak, via Udine št. 27. 549

SOBNO SLIKARSKI in pleskarski pomočnik se sprejme v trajno delo. Miro Vičič, Postojna. 545

STANOVANJE, sobo in kuhinjo, oziroma dve sobi in kuhinjo iščem. Češkoslovaški konzulat, Via Miramar. 547

ABSOLVENTINJA slov. trg. šole, zmožna slovenskega, italijanskega in nemškega jezika, s prakso, išče službe. Ponudbe pod »Takoj« na upravništvo. 498

PRIVATEN USLUŽBENEC išče sobo pri slovenski družini v sredini mesta. Eventuelno tudi s hrano. Ponudbe pod »Stalen« na upravništvo. 546

POUK: Angleškega, francoskega, italijanskega, jugoslovenskega, nemškega jezika, slovnica, konverzacija, korespondenca, stenografija; trimesečni tečaji za odrastle; posebni tečaji in ponavljanje za deco. Prestavljanje. Via Boccaccio 3, vrata 14. 451

BRINJEVEC jamčeno naraven, v poljubni množini, se dobi po zmerni ceni pri Fr. Dekleva, Slavina p. Prestranek. 34

POZOR! Srebrne krone po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belelli Vito, via Madonnina 10, I. 389

ŠTEDILNIKE za vzidanje, vsake velikosti, solidno domače delo. Izdeluje in po dogovoru tudi postavlja. Izdelovalnica štedilnikov, Kranjec Ludovik, Trnovo pri Il. Bistrici. 381

ZLATO in srebrne krone plačam več kot drugi kupci. Albert Povh, urar, Mazzini 46 (v bližini drvenega trga). 25

KROJAČNICA August Štular, ul. S. Francesco D'Assisi št. 34, III. nad. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 23

NAZNANJAM slavnemu občinstvu, da sem poleg delavnice odprla tudi salon za izgotovljene zimske obleke in letne plašče ter raznovrstne obleke. Priporočam se za obilen obisk. A. Mermolja Rieger, ulica Commerciale 3. 586

PRAŠIČI od 5 - 6 mesecev stari in dve breji svinji, so na prodaj v Rojanu 451. Košuta Rudolf. 524

MIZARSKO ORODJE z mizarsko mizo prodam. Delavnica, ulica Molino grande 46. 544

45 MLADIH OVAC z jagnjeti proda takoj, Benigar Alojz, Trnovo 34 pri Il. Bistrici. 522

MLEKARNA v via Gatteri 8, se proda radi selitve. 533

ORKESTER za plesne dvorane, se proda via Scorcola, Ugovina Kos. 532

KUPUJEJO se čiste bele in barvane cunje od 1 - 4, ter lana. Solitario 1. 531

KNJIGOVODJA zmožen slovenskega, nemškega in italijanskega jezika išče službe. Ponudbe pod »Agilen« na upravništvo. (476)

VELIKA ENONADSTROPNA HIŠA na vogalu v sredini mesta Maribora v zelo obljudeni ulici, z dobro idočo trgovino izdelanih oblek, se z vso pripravo radi selitve za L 600.000'— netto, takoj proda. Ponudbe pod »Št. 50« na upravništvo. 529

280

Lloyd's London
zavarovalnica proti škodi
(plenenju, političnim požiganjem itd.)
z glavnico L 360,000.000.—, se priporoča vsem slovenskim družbam Julijske Benečije, zasti Narodnim domom, šolam in sličnim ustanovam. — Nadaljna pojasnila daje
dr. Kučera, Trst, ul. Lazzaretto vecchio 35 II.

Samo na debelo za preprodajalce!
Trakovi, moške in ženske nogavice, robci, čistilo za čevlje Brill, Ecla, Lift, različni glavniki, špaga, dišeča mila, kratače, vzmetne zaponke, igle in sukanec, žensko perilo, gumbi, cigaretni papir, pismen papir i. t. d.
S. Nicolo 19 GIACOMO LEVI S. Nicolo 19

ŠIRITE „EDINOST"

Na prodaj v Sloveniji:

Lep grad z veliko vodno silo pri Celju, žaga na volgater, elektrarna, 24 oralov zemlje, pohištvo, živ in mrtev fundus za K 5 miljonov, pripravno za lesno industrijo ali trgovino.

Lepo posestvo okoli 35 oralov pri Rogaški Slatini, obstoječe iz 3 hiš, gospodarskega poslopja, vinske trgovine, vrelca za kislo vodo na stroje. pohištvo, živ in mrtev fundus za K 1,600.000.

Na prodaj so še druga in mala posestva, hiše, vile, tovarne, trgovina in gostilna. 277
Karol Breznik, Celje, ul. Dolgopolje 3.

OGLJE
bukovo, gabrovo, suho z vilami naloženo, franko rinfusa vagon Kranjska, takoj več vagonov meterskih drv. 279
JOSIP ZURC — Semič, Slovenija.

MARTELLO CTO (26)
Barve in lake
Lim za mizarje - Ribjev škrob - Ultramarin - Soda solvay - Octova kiselina - Barve in lake - Pralna mila - Rafija - Glauberjeva sol
COLONIALE OLANDESE
Družba za uvoz in izvoz
Kemični izdelki. Surovine za industrijske svrhe. Droge, kolonij. blago
Trst - Pier Luigi da Palestrina št. 2
Na zahtevo ceniki

G. OSTROVŠKA
se priporoča ter naznanja, da je odprl
na Opčinah
trgovino dvokoles in šivalnih strojev.
Radi reklame prodaja 4 kolesa pod lastno kupno ceno. — Lastna mehanična delavnica.

Trgovsko-obrtna zadruga
v Trstu
registrovana zadr. z neomejenim jamstvom
Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, I.
sprejema hranilne vloge
od L 1 dalje.
Navadne vloge obrestuje po
4 1/2 %
večje po dogovoru
Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune. — Posoja hranilne pušice na dom. — Rentni davek plačuje iz svojega.
Daje posojila
po najugodnejših pogojih na vknjižbe, na osebno poroštvo, na zastave vrednostnih listin.
Uradne ure vsak dan izvzemši nedelj in praznikov od 8 do 1.

L&L TRIESTE
CAFFE' DI FICHI LEVANTE
283
Najboljša, dobroznana
figova kava „LEVANTE"
se prodaja v vseh trgovinah v mestu, kakor tudi na debelo pri
prvi tržaški tovornici figove kave „Levante"
v Trstu, via Carpison 10-12
Pozor na znamko!

KRONE
plača vedno par cent. več nego vsak drugi — kupec, edinole — **Alojzij Povh,** trgovina Piazza Garibaldi št. 3, tel. 3-29 (pri trg Barriera) (14

— TVRDKA —
DEBIASIO & DOMENIS
Trst, ul. Coroneo 13, tel. 12-34
se priporoča cenj. gg. odjemalcem, trgovcem in gostilničarjem za ugoden nakup
ČEŠKE STEKLENINE
Porcelan, lončevina, cilindri, raznovrstne steklenice, kozarci za vino, pivo in žganje, šipe, raznovrstne svetilke in drugo kuhinjsko posodo, vse po konkurenčnih cenah. 33

Riunione Adriatica di Sicurtà v Trstu
(Lastna palača) Ustanovljena leta 1838.
Zavarov. proti škodi, povzročeni po ognju, streli in eksplozijah. Zavarovanja steklenih plošč proti razbitju. Zavarovanja proti tatvini z vlomom. Zavarovanja pošiljatev na morju in po suhem. Življenjska zavarovanja v najrazličnejših kombinacijah — Zastopstva v vseh deželnih glavnih mestih in važnejših krajih.

Bukovo oglje, premog,
plinov coke, drva za peči in štedilnike
Živo in gašeno apno,
strešniki, navadna opeka, cement Portland I. vrste
Daniele Pillin, Trst
ZALOGI: 29
Via Coroneo 25 telefon 13-06
Viale XX. settembre 94 telef. 241

Jugosloveni! Kupujte pred vsem v onih trgovinah, ki inserirajo v našem listu

Tiskarna „Edinost" v Trstu
izvršuje vsa tiskarska dela točno in solidno
Prostori tiskarne se nahajajo v ulici Sv. Frančiška Asiškega št. 20

: JADRANSKA BANKA :
sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.
Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji
Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb, **Trst,** Wien.
Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu